Alexandru Salcă

CANALUL

În 1990, solicitat de studenţii ce editau revista „Replica”, am ţinut un foileton sub titlul „Universul concentraţionar”, în care evocam suferinţele pe care Canalul Dunăre–Marea Neagră le-a provocat numeroşilor robi ai regimului comunist.
Cele şapte episoade pe care le-a găzduit revista studenţească, la care se adaugă cel ce nu a reuşit să mai apară din cauza sistării apariţiei revistei, după nr. 17 din ianuarie 1991, nu au fost incluse în volumul de memorii intitulat „Dăruit cu suferinţă”, preferând să scriu din nou despre ororile Canalului.
Doresc să pun la îndemâna celor interesaţi de la gările dintre Dunăre şi Marea Neagră şi aceste pagini, reunite într-o carte.
Pentru a publica totuşi în volum, am socotit necesar să completez materialul prezentat în „Replica” cu câteva date despre organizarea administrativă a Canalului şi cu informaţii despre actele normative care au stat la baza organizării acestei munci faraonice.

Editura Transilvania Expres
Braşov 2000

Autorul rândurilor de mai jos, dl. Alexandru Salcã, face parte din aceia, nu puþini, dar puþini rãmaºi în viaþã, care au suferit rigorile confruntãrii cu „popularul" regim de „dictaturã proletarã" la începuturile sale în România.

Consider cã este necesarã o scurtã schiþã biograficã a autorului, pentru a oferi un exemplu de destin, nici pe departe cel mai concludent, nici pe departe cel mai chinuit, dar semnificativ pentru ce i se putea întâmpla unui nesupus.

Acum aproape 54 de ani, foarte tânãrul Alexandru Salcã venea la Braºov pentru a se înscrie la o ºcoalã de meserii. A urmat cursurile ªcolii Industriale „Regele Ferdinand I" ºi practica a fãcut□o la Uzina „Dumitru Voina". Între 30 august 1940 ºi pânã dupã rãzboi a trãit despãrþit de familie, care rãmãsese la Ardealul cedat.

După 23 august 1944, ales reprezentant al tineretului în miºcarea sindicalã a Uzinei „Voina" a intrat în conflict cu elemente comuniste care încercau tutelarea organizaþiilor sindicale muncitoreºti ºi, în consecinþã, după 6 martie 1945 a fost arestat ºi predat armatei care supraveghea uzina. Armata nu l□a reþinut, dar valul de epurări declanºat l□a pus în imposibilitatea gãsirii unui loc de muncã. Pânã în 1948 a lucrat clandestin, în acest an fiind arestat ºi condamnat la 3 ani, pentru delictul de uneltire. Eliberarea a revenit după 6 ani □ nimeni nu avea timp sã verifice atunci respectarea legilor ºi a termenelor □ dar viaþa în „libertate" a fost scurtã.

În 1956, în urma evenimentelor din Ungaria, a fost din nou arestat ºi condamnat la 20 de ani de muncã silnicã ºi 10 ani degradare civilã. Acasã, rãmânea soþia cu o fetiþã de numai 3 luni.

Odatã cu eliberarea deþinuþilor politici (1964), a fost eliberat ºi Alexandru Salcã, bolnav, neîncrezãtor, închis în sine. Urmãrile „reeducãrii" din lagãre. Acasã, îl aºteptau o soþie terorizatã de Securitate, ºi o fetiþã, în clasa a III□a, care de fapt îl vedea pentru prima datã (timp de opt ani nu a avut nici o

Direcţia Generală a Canalului Constanţa, Hotel Elita

Direcţia Dirijare şi Tutelă

- Secretariat propriu-zis
  - Secretariat propriu-zis
  - Juridic-Contencios
  - Propagandă şi Agitaţie
  - Traducători tehnici
  - Planificare
- Trustul Cantine
  - Contabilitate
  - Cadre şi Personal
  - Planificare
  - Coordonare
  - Aprovizionare
  - \+ Cantine
    1. Cernavodă
    2. Medgidia
    3. Poarta Albă
    4. Siutghiol
    5. Năvodari
    6. Constanţa
- Sectorul Sanitar
  - Policlinica Cernavodă
  - Policlinica Poarta Albă
  - Policlinica Constanţa
- Sectorul Administrativ
  - Personal, Planificare, Pompieri, Pază şi Contabilitate
  - Bunuri
  - Grupe locale (inclusiv Case de Oaspeţi)
- Sectorul Cadre, Învăţământ
  - Evidenţă-Personal
  - Mişcare-Transfer
  - Anchetă
  - Învăţământ tehnic
  - Identif. a personalului
  - Contabilitate
  - Planificare
- Întreprinderile agricole Dunăre- Marea Neagră
  - Grupa Agrozootehnică
  - Grupa Legumicolă
  - Grupa Planificare
  - Grupa Gospod. Internă
  - Grupa Cadre-Personal
  - \+ Gospodării
    1. Seimeni
    2. Saligny
    3. Medgidia
    4. Basarabi
    5. Ovidiu
    6. Năvodari
- Planificare

Direcţia Execuţie

- Şantiere
  1. Port Cernavodă
  2-4. Ecluza Saligny
  5-6. Castelul-Poarta Albă
  7-8. Nazarcea
  9. Stâncă
  10. Excavaţii
  11. Ovidiu
  12. Năvodari
  13. Auxiliar
  14. Joncţiune Canal-Mare
- Divizia Electro-mecanică
  - At. Mec. Siutghiol
  - At. Secera şi Ciocanul
- Divizia Producţie
  - Fabr. Ciment Medgidia
  - Fabr. Cuie Cernavodă
  - At. Central Cotroceni
  - At. Tâmplărie Poarta Albă
  - Fabr. Eternită Cernavodă-Columbia
  - Fabr. Bulion şi Uscare Fructe-Legume
- Sectorul Execuţie
- Sectorul Planificare
- Sectorul Studii şi proiectări

Direcţia Contabilitate

Alexandru Salcã

CANALUL

Editura Transilvania Expres
Braºov, 2000

Culegere: Benedek Ildikó
Tehnoredactare: Adriana Monda
Coperta: Adriana Monda

Descrierea CIP a Bibliotecii Naþionale

SALCÃ, ALEXANDRU
Canalul/Alexandru Salcã
Braºov: Editura Transilvania Expres, 2000
96 p.; 21 cm

ISBN 973-99565-6-4,

94 (498) „1950 / 1954”
343.8 (498) (0:82-94)

© Alexandru Salcã. Toate drepturile asupra ediþiei rezervate

CUVÂNT ÎNAINTE

În 1990, solicitat de inimoºii studenþi ce editau revista „Replica”, am þinut un foileton sub titlul „Univers concentraþionar”, în care evocam suferinþele pe care Canalul Dunãre□Marea Neagrã le□a provocat numeroºilor robi, cândva oameni liberi, ai regimului comunist. Peste o sutã de mii de oameni, cei mai mulþi nevinovaþi, 30.000 în detenþie politicã, pentru rezistenþa la comunizarea þãrii, ceilalþi frontieriºti, condamnaþi adminis-trativ ºi de drept comun, au fost puºi sã sape terenul arid al Dobrogei, sub pretextul irigãrii stepei dobrogene ºi al creãrii unei noi cãi de comunicaþie rapidã ºi ieftinã între Dunãre ºi Mare, un „drum fãrã pulbere”. Acestora li se adãuga aproape o sutã de mii de civili. MAI încasa bani frumoºi de la administraþia Canalului, 2 % revenind deþinuþilor. Suma primitã la eliberare a fost de 1.200 lei, dupã patru ani de robie, cu care am putut sã-mi cumpãr un costum „pe puncte”; obþineam între 50 ºi 90 lei lunar, deºi în scripte eram plãtit cu 2.000 lei ca specialist mecanic. Se relua un proiect mai vechi al lui Brãtianu, însã în alte condiþii, ºi cu alt scop. Lozinca zilei era: „sã transformãm Dobrogea într-o grãdinã de legume ºi zarzavat”, spunându-se cã ulterior din canalul principal de 64 kilometri lungime, între Cernavodã ºi Capul Midia, se va dezvolta o reþea de canalizare lateralã. Ni s-a distribuit spre lecturã chiar o broºurã tradusã din limba rusã, „Grãdinarul Sasov”, din care sã descifrãm tainele unor „producþii record”.

Metoda nu era deloc nouã ºi nu aparþinea comuniºtilor români. Aceºtia împrumutaserã de la prietenii sovietici care,

urmărind să□i izoleze ºi să□i elimine pe „duºmanii poporului”, au găsit că îi pot transforma, „reeduca” ºi pune la muncă, în direcþiile favorite ale constructivismului comunist: canale, baraje ºi tunele. O mână de lucru gratuită, abundentă ºi permanentă era oferită de adversarii regimului care piereau pe măsură ce ºantierele înaintau. Aºa se întâmplase pe ºantierele de muncă forþată de la Canalul Baltica □ Marea Albă (1931□ 1933), Canalul Moscova □ Volga (1932□1937), Canalul Volga □ Don (1947□1952). Mai mult, sovieticii oferiserã ºi un teoretician al acestui experiment, în persoana lui Anton Makarenko (1888□1939), care a organizat ºi condus, începând cu 1920, colonia de infractori „Maxim Gorki”, lângă Poltava, în Ucraina, iar mai târziu, din 1927, comuna de muncă „Dzerjinski”, lângă Harkov. Retrăgându□se de la conducerea lagărelor de muncă, acesta a fondat o pedagogie imediat adoptatã ºi instituþionalizatã în întreaga Uniune Sovieticã, pe care a conturat□o în lucrările „Poemul pedagogic” (1935) ºi „Steaguri pe turnuri” (1938). Despre experimentele lui Makarenko, în stilul lui Miciurin, văzute ca o hibridare moralã, în care reeducarea prin muncă juca un rol important, se poate citi în volumul „Mitologia ºtiinþificã a comunismului” al profesorului Lucian Boia.

Comuniºtii nu aveau să-ºi vadă împlinit primul plan cincinal stabilit la Plenara CC al PMR din 12-13 decembrie 1950, iar pentru a ieºi cu bine din această situaþie trebuia să găsească þapi ispăºitori. În mai - august 1951 a avut loc o anchetă asupra ºefilor de la Canal, urmată în septembrie - octombrie de procesul „sabotorilor de la Canal”. Un nou proces în iunie 1952 la Capul Midia ºi altul, în august - septembrie 1952. Un proces final în octombrie - noiembrie 1954 avea să îngroape definitiv prima variantă a Canalului Dunăre-Marea Neagră.

Cele ºapte episoade pe care le□a găzduit revista studenþească la care se adaugă cel ce nu a reuºit să mai apară din cauza sistării apariþiei revistei, după nr. 17 din ianuarie 1991, nu au fost incluse în volumul de memorii intitulat „Dăruit cu su-

ferinþã", preferând sã scriu din nou despre ororile Canalului. Totuºi, doresc sã pun la îndemâna celor interesaþi de lagãrele dintre Dunãre ºi Marea Neagrã ºi aceste pagini, reunite într□un volum. Cititorul nu va gãsi aici o descriere tehnicã a locurilor de detenþie de la Cernavodã, Saligny, Kilometrul 31, Poarta Albã, Galeº, Noua Culme, Peninsula, Taºaul, Midia, Eforie sau Constanþa, lagãre principale, nici a celor auxiliare de la Salcia, Seimeni, Medgidia, Basarabi, Nãvodari, Castelu, Ovidiu sau altele înºiruite de□a lungul traseului proiectat al Canalului, unde lucrau deþinuþii politici. Vor gãsi, în schimb, câteva chipuri ale unor colegi de suferinþã, câteva întâmplãri pe care le□am trãit, ceva din sentimentele pe care le am sau le□am avut la un moment dat. Pentru a publica totuºi în volum, am socotit ne-cesar sã completez materialul prezentat în „Replica" cu câteva date despre organizarea administrativã a canalului ºi cu informaþii despre actele normative care au stat la baza organizãrii acestei munci faraonice din mai 1949 pânã în iulie 1953, când au fost oprite lucrãrile. Am marcat fiecare text editat în urmã cu zece ani cu numãrul sãu de ordine, cu data ºi numãrul revistei. Am pãstrat ºi textul care prefaþa serialul despre Canal, semnat de universitarul braºovean Mircea Ivãnoiu, unul dintre susþinãtorii morali ai studenþilor care scoteau revista.

Autorul

veste din partea familiei).

Cu ajutorul familiei ºi al soþiei s□a pus pe picioare, a reuºit sã intre în viaþa activã, sã muncească. Niciodatã n□a scăpat însă de urmăritorii vigilenþi, apărătorii „cuceririlor socialismului", profesioniºti sau „cozi de topor". Alături de dânsul ne exprimăm speranþa cã acum asemenea practici au apus, deºi declaraþii cinice încearcã sã le acrediteze ca necesare (vezi „Baricada" nr. 7/28.02.1990).

Urmărind permanentizarea unor asemenea mărturii, în paginile publicaþiei noastre, ºi în acest sens, adresăm un apel supravieþuitorilor care ne pot pune la dispoziþie documente, memorii, scrisori, pagini de jurnal din perioade de mai sumbră amintire, să nu ezite să ne contacteze. Este evident că nu urmărim crearea unor arhive pentru acþiuni judiciare ºi nici incitarea la violenþă sau tulburări. În marea majoritate victimele ºi□au iertat torþionarii, au lăsat pe Dumnezeu să facă dreptate (ºi El a făcut□o). Mărturia acestor patimi este necesară până la rescrierea manualelor de istorie pentru a suplini în cugetul mai mult sau mai puþin tinerelor generaþii deruta datoratã necunoaºterii sau greºitei cunoaºteri a vieþii publice în această þară, înainte de apariþia noastră pe lume.

Oricât ne□ar fi de incomod, să regândim ceea ce ni s□a prezentat ca istorie, trebuie să facem acest efort.

Pe lângă „valorile" date de abilitate politică, de rutină, de demagogie, de conjuncturã sau oportunism, suntem constrânºi de bunele noastre intenþii să acceptăm ca supremă valoare, valoarea moralã, apărată în cele mai vitrege condiþii, de□a lungul a zeci de ani, împotriva cursului aparent al evenimentelor, ba chiar împotriva „majorităþii". Mulþi dintre supravieþuitorii represiunii au rămas marginalizaþi, dar în picioare. Acum, trebuie să devină model de simbol.

Mircea IVĂNOIU

Motto:

„Când peste puþine ore mã voi înfãþi°a în faþa lui Dumnezeu, care mã va judeca, cred cã îi voi putea spune cu con°tiinþa curatã tot ce am fãcut în lupta mea... Iar dupã cum Dumnezeu i□a fãgãduit cândva lui Avraam sã nu distrugã Sodoma, dacã în ea vor trãi zece drepþi, tot a°a nãdãjduiesc cã, pentru noi, Dumnezeu sã nu nimicească þara noastrã. Valoarea moralã a unui om începe din clipa în care este gata sã î°i dea viaþa pentru convingerile sale".

Generalul Henning von Treschkow

I

Dupã aproape doi ani de suferinþe la închisorile din Braºov ºi Gherla, pe neaºteptate, ceva nou în viaþa deþinuþilor politici. Apare în penitenciarul Gherla o echipã de „misterioºi". Suntem scoºi în holul parterului închisorii ºi pe douã rânduri înaintãm spre ieºire. Acolo o masã lungã cu dosare ºi, în spate, aceºti siniºtri indivizi. Îþi spuneai numele ºi respectivul cãuta dosarul, se uita prin el, apoi te mãsura cu ochi rãutãcioºi, nu□þi spunea nimic, fãcea un semn pe dosar ºi îl trecea deoparte. În urmã erai înºfãcat de un gardian ºi dus într□o altã celulã, unde se gãseau încã mulþi deþinuþi, trecuþi ºi ei prin faþa acestor trieri. Trec peste emoþiile ºi întrebãrile ce ni le puneam fiecare. Ce vor face cu noi? Este doar o identificare, sau poate ne vor duce la muncã undeva? Pãrerile erau împãrþite, unii credeau cã ne duc la Canal ºi aceasta trezea o speranþã cã vom putea ieºi la aer, vom putea scrie câteva rânduri celor de acasã, despre care nu mai ºtiam nimic de la arestare.

Dupã douã sãptãmâni de aºteptare ºi mutãri dintr□o celulã în alta, în seara zilei de 10 iunie 1950, împreunã cu câþiva colegi de celulã, doi sîrbi titoiºti ºi trei politici români, suntem iarãºi în acel hol, în faþa unor gardieni, cu legãtura de zdrenþe ce mai aveam, în mânã. În câteva minute s□au adunat 46 de deþinuþi. Am primit fiecare câte un pachet de 0,5 kg. pâine, o bucatã de brânzã ºi una de slãninã. Dupã ce am fost dezbrãcaþi la piele ºi percheziþionaþi, ne echipãm din nou ºi plecãm încolonaþi de gardieni, ajungând la gara unde aºtepta un vagon dubã. Abia în tren începem sã ne dezmeticim ºi începem sã ne cunoaºtem. Un amestec de oameni aruncaþi în

temniþã de Securitatea comunistã: þãrani, muncitori, intelectuali. Mi□au atras atenþia câþiva maramureºeni, în frunte cu tribunul Mihali, un þãran dârz care a coborât de pe Iza la Sighet în fruntea ortacilor lui, protestând atunci când ruºii voiau sã ia un coridor din Maramureº ca sã facã legãtura cu Ungaria. Acest om s□a prezentat ca trimis al maramureºenilor la Cluj, în 1945, când Viºinschi a venit cu Petru Groza sã sãrbãtoreascã eliberarea Transilvaniei, de faþã fiind M.S. Regele Mihai. A cerut sã fie primit de Vîºinschi pentru a exprima protestul ºi hotãrârea lor pentru apãrarea pãmântului scump. Se pare cã acest tribun i□a readus la realitate pe cel ce mai înainte a impus, bãtând cu pumnul în masã în faþa M.S. Regelui, instaurarea în România a guvernului Groza.

Alãturi de Mihali mai erau un colonel, un maior ºi un student în teologie (greco□catolici). Comuniºtii nu le□au iertat îndrãzneala din 1945 ºi acum toþi aceºti bravi maramureºeni plãteau cu mulþi ani de temniþã.

În timpul nopþii am plecat într□o direcþie necunoscutã. Dupã mai multe ore de mers, în gara Aiud urcã în dubã încã 50 de deþinuþi politici. Niºte umbre miºcãtoare, feþe scofâlcite, schelete. Am fost adânc impresionat de gradul de distrofie în care ajunseserã aceºti oameni. Duba avea capacitatea de maximum 30 de persoane, dar am fost înghesuiþi unul peste altul 96 de oameni. Cei din Aiud erau foarte bucuroºi cã merg la Canal. Dupã ani de zile de subalimentaþie, de teroare ºi umiliri ei considerau Canalul o salvare. Pentru moment uitau cã ºi la Canal vor da tot peste comuniºti ºi cã aceºtia oriunde ar fi urmãresc distrugerea lor. Îmi stãruia în urechi rãspunsul unui cãpitan de Securitate cãruia i□am declarat cã nu mai rãspund la întrebãrile lui decât în faþa procurorului. „Dumneavoastrã sunteþi violent ºi nu vreþi adevãrul, ci doar o declaraþie care sã vã convinã, fie ea chiar falsã?" „Oare crezi tu", rãspunse cãpitanul, „cã procurorul þine cu tine? El este comunist ca ºi mine ºi avem acelaºi interes ca sã vã lichidãm".

În dubã lângã mine ºedea un preot militar din Iaºi,

condamnat pentru crime de rãzboi, deoarece spovedise ºi împãrtãºise muribunzi pe front, dar ºi mai grav, cã botezase ruºi în spatele frontului. Acestea erau crimele de rãzboi ale preotului colonel. Mai încolo, pe bãnci, se mai gãseau un profesor universitar, un director de bancã, contabili, ziariºti, funcþionari, toþi români.

În dimineaþa zilei de 11 iunie 1950 ajungem în Bucureºti, unde trenul este tras pe o linie moartã toatã ziua de duminicã. A fost cea mai grea zi din viaþa noastrã, o cãldurã toridã a fãcut ca unii dintre noi sã leºine. Apã ºi hranã nu mai aveam. În timpul nopþii am plecat din nou într□o direcþie necunoscutã, cãci gardienii care ne însoþeau nu ne dezvãluiau staþia de destinaþie. În zorii zilei de 12 iunie, duba cu noi a fost lãsatã într□o garã micã. Dupã un timp au venit niºte soldaþi ºi civili care au ordonat sã coborâm. Majoritatea dintre noi, la coborâre, se împleticeau ºi cãdeau de foame ºi din cauza condiþiilor de nedescris în care am fost transportaþi. Printre cei ce ne luau în primire era ºi un medic, care ne examina. Numai ºase au fost declaraþi inapþi de muncã. Aceºtia, urcaþi în dubã, plângeau ca niºte copii, înspãimântaþi cã se vor reîntoarce la Aiud. Cei rãmaºi au fost duºi sub paza soldaþilor la Colonia Poarta Albã. Drumul a fost lung ºi obositor: Ajunºi în colonie, am trecut pe la grefã ºi apoi am fost daþi în seama primului brigadier Stãnciugel Marin, condamnat pentru crimã, cãci îºi ºtrangulase soþia. Era o namilã de om, un þigan cu niºte palme ca niºte lopeþi. Privirea lui te înfricoºa, în mânã þinea o bâtã. Avea ca ajutor pe Pãun, alt criminal care ucisese ca sã jefuiascã. Stãnciugel, agitând bâta, ne dã ordin sã ne încolonãm, câte cinci. Cum eram numai umbre, bolnavi ºi obosiþi, ne miºcam greu, ceea ce l□a înfuriat pe tiran, care lovea cu bâta la întâmplare, înjura, iar ajutorul lui lovea cu picioarele ºi pumnii. Eram înmãrmuriþi în faþa acestei situaþii. Suntem duºi la infirmerie, unde, timoraþi, aºteptãm sã ne vadã alt medic. Dupã o vizitã sumarã, suntem predaþi iarãºi lui Stãnciugel, care din nou cu ajutorul lui Pãun ºi al bâtei ne□a

dus pe un platou cerându□ne să lăsăm bocceluþele deoparte.

Teroarea a început. Procedeele diabolice de intimidare ºi subordonare erau concepute de ofiþerul politic ºi executate de aceºti criminali. Ne alergau pe platou ºi făceau cu noi culcări. Cum nu puteam executa comenzile lor, aruncau cu bâta în cei ce nu se puteau scula sau nu puteau fugi. Eram puºi să sărim ca broasca. După ce s□au săturat de acest joc, au chemat pe un alt criminal, pe nume Þurcanu, căruia ne□au dat în primire. Acesta ne□a dus la baraca 96, fără paturi, unde am fost cazaþi. Brigadierul Þurcanu, deºi criminal, condamnat la 20 de ani, avea o oarecare jenă faþă de noi, ceva mai multă omenie. La prânz ne□a dus la masă, după aceea la magazie, unde am primit salopete ºi pături. La ora 18.00, gornistul a sunat adunarea. Am mers încolonaþi pe platou, unde s□au înºirat mii de deþinuþi din toate barăcile.

Colonia avea atunci 12.000 de deþinuþi, dintre care 9.000 drept comun, combinaþi cu fronteriºti ºi pistolari, iar 3.000 politici, repartizaþi într□un þarc aparte.

Numărătoarea se făcea greu ºi a durat cam două ore, adunarea cifrelor dovedindu□se dificilă ºi, neieºind totalul, se relua de la capăt, până totul era în regulă. Întorºi la baracă, unii au mers după mâncare, iar după ce am luat masa ne□am trântit pe jos, care pe unde am apucat. Un somn zbuciumat, fără vise, doar cu nădejdea în Cel de Sus, în bunătatea, dragostea ºi ajutorul lui.

Nr. 7/10 martie 1990, p. 6

II

Înainte de a trece la relatarea condiþiilor de muncã ºi viaþã, doresc sã aduc mulþumirile mele ºi ale colegilor de suferinþã, oamenilor de bine, civili aduºi din toate colþurile þării sã muncească la Canalul Dunãre – Marea Neagrã. Mulþi dintre ei ne priveau cu simpatie ºi ne-au fost de mult ajutor. Ei ºi-au riscat libertatea prin ajutoarele morale ºi materiale acordate nouã. De la aceºti salariaþi civili primeam informaþii, ziare, alimente ºi în cazuri grave chiar medicamente cu ajutorul cãrora s-a reuºit salvarea unora dintre noi. Riscul pentru ei a fost suprem, cãci dacã erau descoperiþi puteau fi arestaþi, anchetaþi, condamnaþi.

Oameni de mare suflet, cãrora le suntem recunoscãtori ºi le mulþumim din inimã. Poporul român a fost alãturi de noi, suferinþa noastrã era ºi suferinþa lui. Aveau aceleaºi gânduri ºi acelaºi þel, înlãturarea regimului de teroare ºi opresiune a dictaturii.

***

Dupã demonstraþia de forþã administratã de Stãnciugel ºi Pãun nu mai încãpea nici un dubiu cã pot urma ºi alte surprize. Comentariile noastre erau din ce în ce mai pesimiste. Cu acest sentiment, în zori ne-am trezit la sunetul goarnei. Pânã sã vinã cei trimiºi dupã micul dejun, brigadierul ne-a repartizat pe grupe, fiecare cu un ºef care va rãspunde de un numãr de oameni. S-au fãcut liste, am primit dispoziþii ce avem ºi ce nu avem voie sã facem ºi cum trebuie sã ne comportãm cu domnii educatori (aºa se numeau responsabilii de ºantier). Eram obligaþi la salut cu „sã trãiþi” ºi multe alte formule absurde.

Între timp, a sosit ºi gustarea de dimineaþã, o licoare negricioasã zisã cafea, din orz, o felie de pâine ºi 30 grame de marmeladã. Acestea trebuiau sã ne asigure energia necesarã pânã la orele 12□13, când ne va sosi masa la punctul de lucru.

Trebuia sã plecãm repede pe platou, era ora 5 ºi unele brigãzi începuserã sã iasã pe poartã. Nu mi□am putut imagina cã voi vedea în viaþã asemenea cinism: oameni mânaþi la muncã forþatã, constrânºi sã plece din lagãrul morþii cântând, spre acel canal blestemat, care a însemnat mormântul multor deþinuþi politici. Cântând ieºeai pe poartã ºi, dupã 12□14 ore de muncã istovitoare, sub un soare ucigãtor în pusta Dobrogei, reintrai tot cântând în lagãr. Numai niºte minþi bolnave ºi criminale puteau concepe aºa ceva.

Timizi, frânþi de obosealã, zdrenþãroºi, împleticindu□ne, sosim ºi noi în faþa porþii ºi culmea, fãrã cântec. Un ofiþer care supraveghea intrãrile ºi ieºirile s□a rãstit la brigadier, întrebând de ce nu cântãm. „Sunt nou veniþi, sã trãiþi!” □ rãspunde brigadierul. „La noapte □ dã ordin ofiþerul □ îi înveþi sã cânte”. Astfel, criminalul Þurcanu deveni, la porunca gardianului, dirijor ºi chiar compozitor pe tema specificã a muncii patriotice.

ªantierul nostru de muncã nu era prea îndepãrtat, doar o jumãtate de orã de mers. La poartã am fost predaþi unor soldaþi din trupele de securitate, aceºtia, cu armele încãrcate, ne□au escortat ºi au asigurat paza la punctul de lucru. În zona repartizatã nouã am gãsit sculele necesare: roabe, cazmale, lopeþi ºi scânduri groase pentru construirea unor podeþe în pantã. Aici sãpaserã alþii înaintea noastrã ºi ajunseserã la 1 m adâncime, cota finalã fiind de 8 m.

Am renunþat sã ne mai batem capul cu ce se va întâmpla cu noi. Era limpede cã nu conta aºa de mult realizarea canalului, cât distrugerea noastrã fizicã, aºa cum preconizase Ana Pauker, ca acest canal sã fie mormântul burgheziei din România.

În ce mã priveºte eram într□o stare de debilitate avansatã,

aveam doar 45 kg greutate ºi, în general, toþi deþinuþii erau în aceeaºi situaþie. Eu abia ridicam roaba goalã, iar cu pãmânt în ea înaintam cu greu ºi□mi tremurau picioarele. S□a comunicat norma zilnicã de 3 mc, iar locul de depozitare al pãmântului, la 100□150 m distanþã. Am început treaba, greu, foarte greu ºi cu toatã stãruinþa, insistenþele ºi forþãrile brigadierului ºi educatorului, nu puteam duce roaba plinã. Pe loc drept mergea cumva, dar când urcam pe podeþ, roaba fiind mai grea decât mine, eram împins înapoi ºi mã rãsturnam. Am fost ameninþat cã seara nu voi mai primi pâine. Aceasta era de altfel metoda curentã de pedepsire a celor slãbiþi ce nu□ºi puteau realiza norma. Drept spus nu era vorba de rea credinþã, ne resemnasem, cãci ºtiam pe cine avem în faþa noastrã, eram prizonieri ºi ne cunoºteam ºansele.

La cel mai mic gest de împotrivire ne aºteptau carcerele ºi arestul sever din baraca de pedeapsã 33. Dacã scãpai cu atât, erai mulþumit, nenorocirea mare putea fi trimiterea la Securitatea din Constanþa pentru sabotaj.

Prima zi a fost foarte grea. La prânz, am primit mâncarea pe ºantier, iar dupã câteva minute de repaus am continuat munca. La orele 18 am plecat spre Colonie, sleiþi de puteri, obosiþi ºi arºi de cãldura soarelui a cãrui dogoare nu o puteam evita. Dupã douã□trei zile eram numai rãni de insolaþie pe faþã, mâini ºi picioare.

Cel mai grav arãta preotul colonel care pãrea cã este un lepros. Mult a mai suferit acest om!

De îndatã ce am ajuns la baracã, brigadierul a alergat la educatorul ºef, un escroc de drept comun, ºi s□a întors cu alt hoþ care fãcea la repezealã niºte compoziþii agramate despre canal, pe care le învãþam a cânta. Toatã noaptea am bãtut pasul pe loc ºi repetam aceste improvizaþii stupide. Am încercat sã mã eschivez motivând cã nu am ureche muzicalã, cã nu mã pricep la cântat, dar a fost cu neputinþã; trebuia sã fiu în front ºi sã dau din buze. Nimeni nu cânta din plãcere, dar dupã cele pãtimite, prin Aiud, Gherla, Jilava etc. aceastã mascaradã

pãrea uºoarã.

Nr. 9/24 martie 1990, p. 6

III

Pe lângã pedepsele cu care eram tot timpul ameninþat, se vehiculau ºi unele promisiuni cum ar fi: o scrisoare, un pachet, un vorbitor cu familia sau chiar eliberarea înainte de termen. Acestea erau condiþionate de realizarea normei ºi de respectarea disciplinei arbitrar stabilite de cãtre temniceri. Deºi în mod legal aceste promisiuni constituiau drepturi pentru toþi deþinuþii, ele nu erau acordate tuturor, fiind utilizate ca suplimentar de constrângere.

În anumite situaþii, administraþia, sub diferite pretexte, suspenda aceste drepturi pentru toþi deþinuþii pe perioade limitate.

În colonia Poarta Albã funcþiona un birou de reeducare, organizat ºi condus de un fost colonel pe nume Haralambie, fost prizonier de rãzboi în Rusia ºi apoi reîntors cu Divizia „Tudor Vladimirescu". Ajuns, dupã rãzboi, ºef al Regiunii Militare Cluj, a fost condamnat la 25 de ani închisoare pentru niºte afaceri cu echipament militar, deci un deþinut de drept comun. În calitate de educator ºef, îºi fãcuse o reþea de informatori printre deþinuþi ºi la fiecare baracã o gazetã de perete, cu articole ce îndemnau la întrecerea socialistã ori demascarea celor care erau consideraþi elemente duºmãnoase. În centrul lagãrului a fost instalat un panou mare cu întrecerea socialistã a brigãzilor, panou care avea inscripþionatã deviza: „Calea spre eliberarea înainte de termen", o înºelãtorie ca toate celelalte, cãci nimeni nu a fost eliberat înainte de termen.

Deþinuþii politici erau reþinuþi ºi dupã expirarea pedepselor, pe baza unui act administrativ care prevedea un supliment de

pedeapsã dupã bunul plac al securitãþilor judeþene, 12, 24, 36 ºi chiar 60 luni. (Au fost unii care s□au lãsat ademeniþi de ideea eliberãrii înainte de termen, participând la întreceri ºi confecþionându□ºi în acest scop lopeþi ºi roabe speciale mai mari decât cele obiºnuite). Rezultatul: majoritatea au ajuns în spital ºi nu puþini au murit datoritã acestor eforturi supraomeneºti. În þarcul deþinuþilor politici metoda Stahanov nu s□a bucurat de mare atenþie, pentru care toþi brigadierii erau stabiliþi din rândul deþinuþilor de drept comun. De altfel, pentru temniceri, noi, politicii, eram bandiþi, exploatatori, duºmani ai poporului, vânduþi americanilor etc., în timp ce bieþii hoþi, criminali ºi alte tipuri de infractori, erau niºte inocenþi, victime ale regimului burghezo□moºieresc.

CÃDEREA LUI STÃNCIUGEL

Criminalul Stãnciugel avea puteri discreþionare în interiorul lagãrului: prin el se transmiteau ordinele, el veghea la „bunul" mers al treburilor ºi tot el ne ducea la arest sau carcerã, fiind aprobat ºi încurajat de conducere.

Nu i□a fost greu sã comitã o crimã oribilã, care a provocat indignarea generalã a deþinuþilor, crimã tãinuitã de conducere ºi, în mod special, de ofiþerul politic. Ce s□a întâmplat? În vara anului '50 a sosit o dubã cu deþinuþi de la Jilava. Dupã cum era regula, Stãnciugel ºi ajutorul lui l□au luat în primire de la intrarea în acest univers al morþii ºi i□au trecut prin toate fazele intimidãrii. Din acest grup fãcea parte ºi un aviator, condamnat pentru trecere de frontierã. Atunci când Stãnciugel a ordonat „Culcat!", Rambela , cãci aºa se numea aviatorul, a refuzat sã i se supunã. Brigadierul nu mai avusese parte de un asemenea afront; repezindu□se sã□l pedepseascã pe Rambela, acesta i□a smuls bâta din mânã ºi i□a aruncat□o. Stãnciugel intrã în panicã ºi□i ordonã lui Pãun (ajutorul sãu) sã□i ducã la baracã, nu înainte de a□i promite bravului aviator „Te învãþ eu minte!". În chiar aceeaºi searã, incredibilul s□a produs: în baraca în

care era cazat aviatorul, dupã ce s□a înserat, a intrat un individ care a întrebat: „Cine□i domnul Rambela?”, spunându□i acestuia „Vã aºteaptã cineva afarã”.

Fãrã sã bãnuiascã nimic, Rambela iese ºi din umbrã este lovit în cap; cade ºi imediat criminalii Stãnciugel ºi Pãun îl trag dupã baracã lovindu□l în continuare. Rambela a decedat. Ce sã facã cu el? Nu era timp de pierdut ºi, pentru a ºterge orice urmã, cei doi criminali l□au dus repede la cuptorul de cãrãmidã, aruncându□l în foc. Rambela a ars, iar criminalii s□au întors liniºtiþi la baraca lor. A doua zi, la numãrãtoare, s□a sesizat lipsa unei persoane ºi nimeni nu putea da nici o informaþie. Am fost numãraþi zile în ºir. S□au fãcut percheziþii prin barãci, dar nu s□a gãsit nimic. Ofiþerul politic a venit cu versiunea lui: „Rambela a evadat!” ºi cã la evadarea lui „au colaborat spionii englezi”, cu toate cã ºtia de asasinarea ºi arderea acestuia. Aveam sã tragem aceste concluzii, cãci, în scurt timp, cei doi asasini au fost înlocuiþi din funcþii.

Crima a ajuns repede la urechile familiei Rambela, prin intermediul civililor care munceau la canal ºi, dupã cele spuse nouã de civili, un post de radio strãin a difuzat ºtirea.

La ora aceea, secretarul lagãrului era un grec, Archides. La cererea familiei, mai exact a soþiei lui Rambela, acest secretar a cãutat sã muºamalizeze crima. Dupã câteva luni ºi el a fost înlocuit. Aceste schimbãri nu au adus nimic nou în tratamentul la care eram supuºi, nu a schimbat cu nimic modul de a se comporta al agresorilor. În ceea ce mã priveºte, întrucât nu dãdeam randament la roabã, am fost mutat la zidãrie pe post de salahor. Cel care m□a salvat a fost cãpitanul de aviaþie Barbici, care, normator fiind, i s□a fãcut milã de mine (aveam doar 45 kg!). În colonie erau mulþi deþinuþi care lucrau în ateliere ºi în construcþii, în contabilitate, proiectare ºi în cabinetul tehnic. În toate birourile lucrau numai deþinuþi politici, deþinuþi de drept comun, neavând, în general, pregãtire. Datoritã ºansei de a efectua munci calificate, mulþi dintre noi am supravieþuit. Schimbând locul de muncã am fost

mutat în baraca 44, împreunã cu cei ce lucrau la construcþii.

În aceastã baracã am avut fericirea (dacã se poate spune aºa, în condiþiile vieþii de lagãr) de a□l avea ca vecin de pat pe generalul Petre Caramitru, fost profesor la ªcoala Superioarã de Rãzboi, absolvent strãlucit al Academiei Militare de la Saint□Cyr. Cunoscusem ºi alþi generali, dar cãldura ºi dragostea sufleteascã a generalului Caramitru depãºeau orice închipuire. Acum îºi trãia bãtrâneþile în temniþele comuniste adus la canalul morþii. În colonie erau mulþi macedoneni ºi, spre cinstea lor, toþi îl înconjurau cu mult respect, ceea ce fãcea ca suferinþele ºi umilinþele la care era supus generalul Caramitru sã fie mai uºor de suportat. Noi, tinerii, îi asaltam cu întrebãri. Ne rãspundea cu dragostea ce□l caracteriza, ne felicita pentru atitudinea noastrã anticomunistã, era mulþumit, aº spune chiar mândru de noi. Nu l□am avut prea mult printre noi pe „nea Petricã", cum îi spuneau macedonenii, pentru cã terminându□ºi pedeapsa de trei ani a primit un supliment de 24 de luni la Midia, cea mai sinistrã colonie de muncã ºi exterminare de pe canal. Aveam sã aflu, când am ajuns ºi eu la Midia, cã dl. general Caramitru a fost crunt torturat de ofiþerul politic Lupu ºi comandantul Borcea, fiind bãgat la carcerã bolnav ºi fãrã mâncare. Când a cerut medicamente, miliþianul, înjurându□l, l□a întrebat „Încã n□ai murit?". Nu ºtiu ce s□a întâmplat apoi cu domnia sa. Una dintre amintirile dureroase a lagãrelor de exterminare ale lui Dej.

Nr. 10/31 martie 1990, p. 6

IV

Suntem în preajma sfintelor Paºti ºi mã întorc cu gândul mulþi ani în urmã, încercând sã□mi amintesc câte ceva de modul în care noi, cei din temniþele comuniste, petreceam aceastã sãrbãtoare a „Învierii”. Aceste zile aveau o altã semnificaþie pentru noi, simbolul Învierii, aºa cum l□am primit din tradiþie, fiind puternic ancorat în suflete. Opresorii fãceau totul ca sãrbãtorile sã ne aducã un plus de suferinþã moralã ºi fizicã. Cu mai multe zile înainte se dublau gãrzile, supravegherea prin vizetã devenea foarte atentã ºi, de regulã, în Vinerea Mare masa conþinea (surprinzãtor) carne, în timp ce în prima ºi a doua zi de Paºti se servea o hranã oribilã. În timp ce clopotele vesteau slujba Învierii, în celule era liniºte, toþi meditam ºi depãnam amintiri de familie. Dangãtul clopotelor avea un efect extraordinar asupra noastrã: renãºteau în sufletele noastre speranþele, credinþa în Învierea neamului românesc ºi întãrirea credinþei creºtine, ideea cã jertfele celor mai buni fii ai neamului nu vor fi fãcute în zadar. Nu aveam calendare pentru a afla când este ziua de Paºti, dar dupã o formulã Gauss calculam cu exactitate data.

Cunoºteam, de asemenea, regula „Mâinii Sfântului Damaschin”, o regulã uºor de reþinut care constituia un calendar perfect printr□o anumitã numãrare a încheieturilor degetelor.

Una din metodele cu care ne ºicanau ºi care era, pentru noi, dovadã cã premediteazã compromiterea acestor sãrbãtori, o constituia percheziþia pe care o fãceau în noaptea Învierii. Pãtrundeau în celule sau în barãcile de la canal un numãr mare de temniceri, cu scopul de a ne surprinde, rugându□ne sau cu speranþa cã vor gãsi vreo carte de rugãciuni. Þipau ca niºte

disperaþi: „Toatã lumea la capãtul patului”, dupã percheziþia corporalã eram duºi afarã, în timp ce ei cãutau cu înverºunare în toate ungherele, chiar desfãcând saltele. Uneori gãseau o rugãciune, o poezie, un capãt de creion, un cui. Toate aceste corpuri delicte ne aduceau tuturor pedepse grele: izolare, înjurãturi, bãtãi ºi ameninþãri, pe care, de altfel, nu le luam în seamã. La întoarcerea în celulã sau baracã gãseam totul rãvãºit, împrãºtiat pe jos. Toate aceste acþiuni aveau un singur scop: batjocorirea credinþei noastre strãmoºeºti. Dacã la canal nu ne duceau pe ºantier în ziua praznicului, gãseau altceva de fãcut numai pentru a impieta sfânta sãrbãtoare.

La primirea coletelor, la canal, controlul era foarte sever, fiind interzise ouãle, cozonacul, pentru a nu mai spune de prãjituri, bomboane, ciocolatã, cacao, lãmâi etc. Doar puþine alimente erau permise în ideea de a nu ne aminti de sãrbãtori. Cu toate acestea, nu am renunþat la Dumnezeu □ singura noastrã speranþã. Numai credinþa ne□a întãrit în suferinþã: în multe ocazii am simþit într□adevãr ajutorul Lui. Duºmanului nostru nu i□au reuºit niciodatã planurile de distrugere a credinþei strãmoºeºti: nici carcera, nici arestul nu ne□au îngenuncheat; ieºeam fermi din camerele de torturã, lucru care îi dezarma pe torþionari. Alãturi de noi erau ºi feþe bisericeºti, preoþi ºi cãlugãri care nu au încetat o clipã activitatea misionarã. Cred cã nu greºesc când afirm cã erau adevãraþi misionari în aceste condiþii de prigoanã sãlbaticã, având curajul sã oficieze sfânta liturghie, cu mijloace adecvate locului. Oamenii erau spovediþi ºi se împãrtãºeau în locuri ferite. Au fost ºi perioade în care am ignorat pericolul ºi ne□am manifestat dincolo de limita imaginarului acestor vitrege împrejurãri. În 1954, de Paºti, eram în colonia de muncã din Constanþa □ Stadion. Majoritatea deþinuþilor eram tineri care nu am fãcut parte din vechile partide, dar am luat atitudine fãþiºã contra comunismului. Eram aproape 500 de oameni în trei barãci, având cu noi 4 preoþi, 2 greco□catolici, 1 ortodox ºi 1 romano□catolic german. Spre satisfacþia tuturor, aceºti

preoþi au lucrat împreunã. Cu mult timp înainte au început catehizarea printre noi. Priveam cu nespusã bucurie cum seara, grupuri de oameni se adunau în jurul fiecãrui preot ºi ascultau predici, rugãciuni ºi cântece religioase. Aceastã catehizare a durat pe tot timpul postului mare. În sãptãmâna patimilor toatã lumea s□a împãrtãºit. A fost o dovadã de mult curaj ºi care a avut rezultate excepþionale. Cu ajutorul unor oameni de bine am reuºit sã aducem Sfintele Paºti din Constanþa.

La ora 24 s□a oficiat slujba Învierii. Gardienii au rãmas stupefiaþi, º□au scos chipiurile ºi au asistat alãturi de noi la sfânta liturghie. Au devenit complici; în zilele ce au urmat nu au vorbit nimic despre ceea ce vãzuserã. Cu bucurie am cântat „Christos a Înviat"; nu□mi amintesc sã mai fi avut momente de o asemenea înãlþare sufletească. Slujitorii lui anticrist au rãmas înmãrmuriþi, rugându□se cu noi; ura duºmanului ne unea în credinþã ºi în conºtiinþa dreptãþii cauzei. Prieteniile care s□au cimentat acolo depãºesc, aº putea spune, ºi legãturile de sânge.

În aceastã colonie a fiinþat clandestin o ºcoalã de nivel superior, cu profesori universitari care nu precupeþeau nici un efort ca, dupã orele de muncã, sã împãrtãºească tuturor, cãci eram avizi de cunoºtinþe, ºtiinþa lor: filosofie, ºtiinþe politice, istorie, limbi strãine, drept, teologie, chiar ºi agronomie. Am luptat din rãsputeri împotriva metodelor comuniste de îndobitocire a victimelor. E cunoscutã prigoana ºi lupta pe care o duceau împotriva cãrþilor, a scrisului. O poezie a lui Eminescu, Crainic, Blaga, Goga era sancþionatã cu cel puþin 7 zile de carcerã. Îmi amintesc cã unul dintre deþinuþi zgâriase pe uºã cu un cui: „Cine ºtie sã lupte nu va fi rob niciodatã", Seneca. Ce scandal a iscat gardianul. „Sã iasã Seneca, unde□i Seneca?". Un mucalit i□a rãspuns cã este dus la Securitate; numai aºa unul dintre apãrãtorii inculturii s□a potolit. Cu mari riscuri aduceam în colonie ziare. Aveam nevoie de ºtiri politice, trebuia sã spargem cumva izolarea în care eram þinuþi ºi

reuºeam.

Aproape tot timpul ºtiam ce se întâmplã afarã, ºtiam despre conflictul dintre ruºi ºi chinezi, despre ceea ce fãceau cei din N.A.T.O., despre cum avansa colectivizarea. Despre aceasta din urmã ºtiam foarte multe pentru cã zilnic soseau þãrani condamnaþi pentru a se fi opus acesteia. ªtiam cã avem în faþã un duºman crud, nemilos, lipsit de iubire de neam ºi avid de putere ºi astfel rezistenþa a fost dârzã, încununatã de speranþã.

În aceastã colonie s□au executat lucrãri de artã, de oameni care în libertate aveau alte ocupaþii ºi care fãrã voia lor au devenit cioplitori în piatrã. Aº aminti aici de profesorul universitar Axente Sever Popovici, care era chiar talentat, profesorul universitar Alexandru Herlea din Braºov, care dupã eliberare a continuat sã cioplească piatrã, profesorul universitar Radu ªtefan, foarte îndemânatic în mânuirea dãlþii ºi a ciocanului, profesorul Zamfiroiu. Lista este foarte lungã, dar mã opresc deocamdatã aici. În timp ce în învãþãmânt îºi fãceau loc tot felul de nechemaþi, adevãraþii oameni de culturã erau exterminaþi în cele mai teribile lagãre ale muncii forþate. Voi reveni asupra acestor probleme ºi sper cã se va gãsi cineva care va cerceta îndeaproape această problemã.

Nr. 11/7 aprilie 1990, p. 6

V

În colonia de la Poarta Albã erau duºi deþinuþii politici cu condamnãri mai mici, excepþie fãcând specialiºtii care erau necesari. Când am ajuns acolo, ºef al biroului tehnic era inginerul Georgescu Gorjan, un specialist de marcã. Cei ce au trãit vremurile dinaintea anilor '46□'47 îºi amintesc cu siguranþã de prestigioasa editurã Gorjan din Craiova; prin întemniþarea domnului Georgescu s□a pus capãt ºi editurii. Dl. Georgescu Gorjan se bucura de un mare prestigiu printre ceilalþi ingineri. O personalitate care atrãgea atenþia era artistul Mircea ªeptilici, un bãrbat cu o þinutã demnã, maiestuoasã. Mereu zâmbitor ºi bine dispus nu□i lua în seamã pe temniceri, lucra la mãsurãtori alãturi de un inginer de specialitate ºi un soldat, cu teodolitul ºi mira în spate cutreiera ziua întreagã stepa dobrogeanã.

Munca depusã de deþinuþi era normatã ºi chiar plãtitã, cu state de platã în regulã, de conducerea canalului. Paznicii aveau grijã sã realizãm normele pentru ca sã poatã fi încasate în întregime salariile ºi chiar depãºiri pentru direcþia penitenciarelor. Pe statele de platã deþinuþii erau încadraþi la fel ca muncitorii liberi. Banii intrau în buzunarul statului, ceea ce primeam noi fiind o sumã derizorie de 30□50 lei pe lunã, dupã cum te nota brigadierul. De cele mai multe ori nu primeam nimic.

Prin luna septembrie 1950 am fost mutat în cadrul coloniei la un alt loc de muncã, la palatul administrativ de la Poarta Albã. Mutarea s□a fãcut la cererea arhitectului Constantin Joja,

fratele ministrului de atunci al României la O.N.U., filosoful marxist Athanase Joja, arhitectul fiind condamnat politic 3 ani. Îl păstrez cu veneraþie în memorie, domnia sa fiind ºeful de ºantier care nu a fost surprins afiºând nemulþumirea nici măcar o singură datã faþă de vreun subaltern. Ne□a tratat de pe poziþii de egalitate, cu o bunătate îngerească; de altfel aceasta era expresia pe care o degaja fizionomia sa, bunătate, ataºament faþă de cei în suferinþă. Încadrat într□o echipă de lăcătuºi, aveam colegi de muncă un ºvab din Banat, Cremer □ ºeful de echipă □ muncitor harnic ºi priceput, dl. Amărăscu □ fost director la Astra Română din Ploieºti º.a. Dl. Amărăscu, în vârstă de 78 ani, era bolnav ºi nu putea lucra aºa că, de comun acord cu ceilalþi coechipieri, am hotărât să□l lăsăm să facă ce poate ºi să se odihnească. Uneori era abătut la gândul că nu□i va mai vedea pe cei dragi. Cred că n□a mai apucat să□i vadă, fiindcă a fost transferat la o închisoare din þară, posibil Jilava.

În jurul ºantierului era gardul de sârmă ghimpată cu posturi de observaþie fixe. În apropierea gardului era un WC ºi, într□una din zile, un tânăr deþinut, care lucra la zidărie, grăbindu□se spre acesta, a fost împuºcat în cap de soldatul ce se găsea în postul de observaþie din spatele acestui WC. Această crimă odioasă a declanºat protestele tuturor deþinuþilor de la acest loc de muncă. Toată lumea a încetat lucrul, ne□am strâns cu toþii în clădire ºi am început să strigăm. Soldatul a fost scos din post ºi dus cu o maºină militară. Deþinutul ucis a fost ºi el dus la spitalul din Nazarcea, la morgă, iar apoi îngropat la „Trei pruni". Aºa spuneam noi locului unde erau înmormântaþi deþinuþii din colonia Poarta Albă. Dacă cineva va avea ideea să facă săpături în cimitirul deþinuþilor de la „Trei pruni" □ Poarta Albă va da peste gropi comune, într□o astfel de groapă fiind aruncaþi toþi cei ce mureau într□un interval de 24 ore. Nu după mult timp, acest ostaº „vigilent" a fost condamnat pentru crimă ºi adus în colonie, dar a fost repede transferat, căci la drept comun colegii lui îl ameninþau.

Cu noi lucrau ºi generalii Iliescu, din aviaþie, ºi Seracin Ghedeon, comandantul unui regiment de infanterie. Generalul Seracin era foarte mândru cã el, cu regimentul ce□l comanda, a fost primul care a pus piciorul pe pãmântul Basarabiei în 1941. Cât de nobil, cât de legitim a fost acel pas, cât ne□am dorit atunci comanda „Vã ordon, treceþi Prutul!”. Pot spune cã la canal cu acest eroism ducea roaba ºi mânuia lopata; nu se plângea, era încrezãtor în viitor, îi sfida pe temniceri; totdeauna era vesel, bine dispus. Îi respectam mult pe aceºti generali; îºi duceau cu stoicism destinul, alãturi de oameni de rând, fãrã sã regrete trecutul, pe care îl socoteau ca fãcând parte din noi toþi. Nu aveau ce□ºi reproºa: îºi fãcuserã datoria faþã de þarã ºi acum noii stãpâni nu mai aveau nevoie de ei, aruncându□i în temniþã ca pe niºte delincvenþi oarecare.

În cei patru ani de robie de la canal am mai întâlnit mulþi militari, ofiþeri de toate gradele ºi din toate armele, majoritatea dintre ei s□au comportat admirabil. Aceeaºi atitudine demnã ºi la gradele inferioare. Dintre puþinele excepþii aº aminti pe colonelul Haralambie □ ºeful turnãtorilor □ Constantinescu □ prim brigadier □ venit ºi el din Rusia cu Divizia „Horea, Cloºca ºi Criºan” ºi numit colonel de Ana Pauker sau alt prim brigadier, locotenent Dorneanu, un sadic. Aceºtia erau detestaþi de camarazii lor ºi de întreaga masã de deþinuþi.

Când aproape am terminat lucrãrile la palatul administrativ aveam sã întâmpinãm o surprizã: cei ce proiectaserã clãdirea nu þinuserã cont de sol ºi datoritã greutãþii mari, aceasta a început sã se încline asemeni turnului din Pisa. În stadiul finisãrii, având o abatere de la verticalã mai mare de o jumãtate de metru, construcþia a fost abandonatã. Nu ºtiu câte milioane sau zeci de milioane au fost irosite ºi nici ce institut de proiectãri a dat planurile eronate, dar vã pot mãrturisi cã noi, cei de acolo, am regretat aceastã neglijenþã, am regretat banii poporului risipiþi, îngropaþi într□un canal fãrã rost. Sunt convins cã nici pânã astãzi nu au fost gãsiþi adevãraþii vinovaþi.

De muncã nu ne puteam plânge pentru cã imediat am fost

redistribuiþi la alte ºantiere: la descãrcat vagoane cu pãmânt, la roabã, la sãpat, la mutat linii ferate. Nu aveam de ce sã ne temem de ºomaj. În ce mã priveºte, în urma unui concurs aranjat de prietenul meu, inginerul Marian, am fost repartizat la un atelier de reparaþii auto. Muncitori de specialitate nu erau mulþi ºi ofiþerul politic încerca sã introducã informatorii lui, ceea ce în general cãuta sã evite, aranjând astfel concursul. Aici la atelier era o zonã tampon de pãtrundere a informaþiilor pentru cã aveam contact cu ºoferii civili. Când am început lucrul, pe maºinile unelte nu era nimeni, eu lucram deci simultan pe douã, trei sau chiar patru maºini. Inginerul Marian fusese proprietarul unei întreprinderi din Turda, îºi fãcuse studiile în Belgia ºi era foarte priceput în afaceri. La naþionalizarea din 1948 a fost trimis în judecatã sub acuzaþia de sabotaj pentru cã încercase sã ºi oprească ceva din fabrica lui ºi asta l-a costat. La acest atelier deþinuþii politici, un mare numãr dintre ei, ºi-au gãsit o muncã uºoarã, datoritã inginerului Marian. Pe maºinile libere au fost aduºi bãieþi buni pe care i-am ajutat sã ºi însuºeascã meseria. Dorinþa de a scãpa de muncile istovitoare de la canal fãcea ca aceºti oameni sã deprindã munca de specialitate uimitor de repede. Iatã câteva cazuri de oameni salvaþi în acest atelier: maiorul Scriban, fratele arhimandritului Scriban, era bãtrân ºi bolnav ºi fusese adus pentru cã încercase sã treacã frontiera. Ce sã-i dãm de lucru? Mai spãla piese, mai dãdea cu mãtura; era destul la cei 70 ani. Maiorul nu venise singur, avea un prieten bun, pe dl. Grümberg, evreu din Bucureºti, pânã nu de mult cel mai mare bogãtaº din Lipscani. Om cumsecade ºi prea bãtrân pentru a fi târât prin temniþele lui Dej.

Pânã am plecat din aceastã colonie am avut relaþii calde, de preþuire cu aceºti oameni vârstnici. Eu fiind tânãr îi puteam ajuta; dacã nu mergeam eu la ei mã cãutau sã-i încurajez, sã le spun noutãþi, cãci orice ºtire bunã îi înviora, le mãrea speranþa reîntoarcerii acasã; inginerul constructor Vasile Iordãchescu, nou venit în atelier, mã întreba: „Ce voi face eu aici?”.

„Veþi învãþa o meserie. Nu va fi greu. Eu v□o reglez ºi dvs. o supravegheaþi, apoi veþi lucra singur". Pânã la urmã aºa a fost. Maiorul inginer Dobre Marin, specialist în electromecanicã, se gãsea în elementul sãu, reparând electromotoare, releuri, instalaþii electrice diverse, dinamuri etc. Cei calificaþi lucram mai mult pentru a putea ajuta camarazi care aveau nevoie de acest ajutor. Trebuia sã rezistãm pentru a ajunge acasã; credeam în libertate. Nici o clipã nu am pierdut speranþa, credeam cã într□o zi acest regim terorist, impus nouã de ruºi, se va prãbuºi: oricât de târziu se va produce, trebuie sã supravieþuim. Am scãpat cei care am fost mai tineri, vârstnicii ºi□au lãsat osemintele în pãmântul Dobrogei. Tot ce a avut neamul românesc mai pur a fost jertfit.

În garaj lucrau ºi câþiva studenþi inimoºi, vrednici, dintre care îmi amintesc cu plãcere de Ovidiu B. ºi Mihai V, doi oameni sinceri, douã suflete curate. Ofiþerul politic a repartizat câþiva de la drept comun sã lucreze alãturi de noi, hoþi de rând, dar ºi criminali odioºi. Stãnciugel, cel de care am mai vorbit, era acum fierar. Cel mai înfricoºãtor era Nedelcov, un criminal din Banat, condamnat la 25 ani; acesta ucisese opt ºoferi pentru a le lua maºinile. Aveam oroare ºi teamã de el ºi de aceea îl evitam. Singur se numea Dilinger, dupã numele cunoscutului criminal american, mãrturisind cã dacã va scãpa va folosi alte metode ºi îºi va continua „meseria". Un turnãtor, colaborator al colonelului Haralambie ºi al ofiþerului politic, era Jan, evreu din Brãila, condamnat pentru tentativã de trecere a frontierei, foarte apreciat de stãpânii lui. În atelier fãcea ceea ce voia, nimeni nu avea curajul de a i se împotrivi. În fiecare zi, în jurul orei 11, venea camionul cu mâncarea. Jan era cel care o lua în primire, apoi se urca în podul halei ºi se culca. La ora 12 când se schimba garda, se fãcea apelul ºi totdeauna unul era lipsã: Jan. Brigadierul trimitea dupã el ºi Jan venea somnoros. De la o vreme se obiºnuise ºi garda cu lipsa lui ºi ne prelua aºa. Într□una din zile sergentul se înfurie ºi trimite dupã

Jan. Stupoare, Jan nu era la locul lui. Încep cãutãrile, dar nimic, se dã alarma. Departe pe câmp se vedea un om alergând. Un deþinut smulge arma unui soldat ºi fuge dupã el; soldaþii erau disperaþi. Se întoarce cel cu arma, fãrã Jan. Între timp apar ofiþerii care ne adunã ºi, sub pazã severã, ne trimit la colonie. Alarma s□a extins în toatã Dobrogea. Nu dupã mult timp îºi face apariþia colonelul Albon, directorul coloniilor de la canal, preluând cercetãrile. „Sã iasã afarã vecinii de pat ai banditului”, tunã colonelul. Ies trei inºi: doi politici ºi unul de drept comun, pe nume Munteanu. Ghinionul colonelului ºi norocul nostru. „Ce ºtii, mã, de evadarea lui Jan?”. Munteanu, foarte calm, îi rãspunde: „Pe mine mã întrebaþi? Întreabã□l pe Haralambie care l□a reeducat ºi pe Feinstein care l□a îmbrãcat sã poatã fugi!”. La auzul acestei replici, Albon dã ordin sã vinã cei doi. Când soseºte Haralambie îl întreabã: „Ce ºtii de Jan?”. Surprins, ºeful reeducãrii se pierde. „Eu, eu... nu... nu ºtiu nimic”. Intervine Munteanu cu jargonul lui: „Sanchi! Nu ºtii nimic, hai? Ia sã te strângã cu uºa sã spui tu cã i□ai dat ºi vreo scrisoare, sã□þi aranjeze vreun blat pe afarã”. Soseºte ºi Feinstein, evreu, ºeful magaziei de îmbrãcãminte. Cum îl vede Munteanu, zice: „El l□a îmbrãcat ieri cu salopete noi: mie nu mi le schimbã”. Feinstein rãmâne dezorientat; Albon pleacã fãrã sã ne pedepsească. Comandantul Pavel, dus pe gânduri, exclamã ca pentru el: „Acum ºtiu eu de ce vã turna el pe voi”. Tresare ºi cu voce scãzutã ne spune: „Plecaþi la baracã”.

Cum a dispãrut Jan nu am putut afla, un lucru e cert: tot ce a fãcut a constituit pregãtirea evadãrii. Dupã câteva sãptãmâni a sosit o scrisoare din Israel cu „Salutãri de la Jan”.

Nr. 12/10 mai 1990, p. 6/7

VI

Dupã evadarea lui Jan, pentru noi viaþa a continuat în acelaºi mod: muncã forþatã, teroare neîntreruptã exercitatã cu o tenacitate diabolicã. Un sistem de un cinism nemaiîntâlnit în nici o altã þarã comunistã, poate doar în U.R.S.S. A început diversificarea regulilor de tratament: unii erau fãcuþi frunteºi în producþie, nu prea mulþi, o brigadã de vreo 50 de deþinuþi, pentru a nu da impresia cã oricine poate ajunge acolo. Popularizaþi la panourile de întreceri, îmbrãcaþi cu salopete noi, cu program de lucru de opt ore, odihnã la pat dupã orele de muncã, asistenþã medicalã mai atentã, vorbitor mai des ºi chiar vorbitor familial. Aceasta, în timp ce unii dintre noi, mult mai numeroºi, erau aruncaþi în extrema cealaltã, declaraþi sabotori, recalcitranþi, instigatori ºi, mai grav, preoþi ºi sectanþi.

Toþi aceºtia erau strânºi în brigãzi de pedeapsã, cu program de lucru în schimburi de noapte, în locuri unde munca era deosebit de grea. La aplicarea acestei metode satanice, tot deþinutul era fãcut vinovat pentru regimul ce i se aplica. Eram þinuþi mereu în ºah: „Vedeþi, aveþi toate ºansele sã fiþi în brigada de frunteºi sau în cea de disciplinari", numai cã lucrurile nu erau tocmai aºa. Toatã aceastã mascaradã fãcea parte din sistem: chiar dacã nu existau indisciplinaþi ei trebuiau gãsiþi ºi puºi la zid, pentru ca fiecare sã ia aminte de intransigenþa administraþiei faþã de deþinuþi. Cu toatã teroarea exercitatã, rezistenþa noastrã, a politicienilor, nu a scãzut.

Cele mai multe probleme le creau neoprotestanþii, cei care refuzau sã lucreze sâmbãta. La Poarta Albã, locotenentul major Mihalcea se ocupa de aceºti nefericiþi în fiecare sâmbãtã. De fapt, scandalul începea de vineri seara, când aceºti

credincioºi se prezentau la ofiþerul de serviciu ºi anunþau cã a doua zi au sãrbãtoare ºi nu merg la lucru. Erau maltrataþi ºi bãgaþi în carcere. Spectacolul oribil începea dimineaþa, când toþi erau aliniaþi în dreapta porþii ºi, în timp ce brigãzile ieºeau la muncã, Mihalcea, cu pumnii ºi cu picioarele, lovea pe unde apuca în aceºti credincioºi spre a□i determina sã iasã la lucru. Fãcea aceasta spre intimidarea celorlalþi, apoi pedepsiþi, plini de sânge erau înghesuiþi în carcerele care erau aliniate lângã poartã. Locotenentul major Mihalcea era sperietoarea coloniei: unde apãrea el, oamenii erau bãtuþi în mod sãlbatic, aveam impresia cã nu e normal cãci se înfuria fãrã motiv ºi lovea.

CUM SE DESFÃªURA VORBITORUL

În zilele de duminicã se acordau aceste vorbitoare în urma unei aprobãri de la conducerea lagãrului, aprobare care se obþinea la propunerea brigadierului. Scriai o carte poºtalã soþiei, pãrinþilor sau fraþilor, fiind primitã o singurã persoanã. Aceºtia se prezentau la poarta lagãrului cu cartea poºtalã, dacã aveau norocul sã nu fim pedepsiþi, exista ºansa, deºi micã, de a ne vedea. Vizitatorul trebuia sã învingã greutãþi pânã sã ajungã la poartã ºi sã fie primit de ofiþerul politic, el fiind cel care se ocupa de relaþiile cu familiile. Acesta respingea, de obicei, pe loc aprobarea de vorbitor, dupã ce oamenii veniserã de la distanþe foarte mari. Veneau oameni de toate vârstele, bãrbaþi, femei ºi copii cu trenuri cu orare nepotrivite, stând uneori 24 de ore sub cerul liber aºteptând ora fericitã. Este de remarcat faptul cã, printre sutele de oameni veniþi la vorbitor, Securitatea îºi plasa „urecheaþii”, ei care ascultau ce se vorbeºte ºi îi identificau pe suspecþi. Acestora li se comunica faptul cã cel cãutat nu e în colonie, este la lucru sau a fost transferat. Cu inimile zdrobite de durere, cei respinºi plecau spre casã. Odatã învinse piedicile create artificial, erai introdus în localul în care avea loc întâlnirea cu cel drag. În desfãºurarea conversaþiei, persoanele în cauzã erau separate printr□un

coridor cu pereþi din plasã de sârmã pe care patrulau miliþieni foarte atenþi sã nu se spunã ce se întâmplã afarã sau în colonie. În vara anului 1951 au fãcut o nouã inovaþie: vorbitorul familial. S□a amenajat o baracã izolatã de celelalte, cu mai multe camere cu un pat, o mãsuþã ºi douã scãunele. În acele camere urmau sã vinã soþiile celor favorizaþi, dar, cu toate acestea, momeala a avut un ecou restrâns printre deþinuþi. Cei care au uzat de aceastã formã de vorbitor erau în majoritate deþinuþi de drept comun. La scurtã vreme a fost însã abandonat în urma unui grav incident. Într□o duminicã, la orele 13.00, mergeam la lucru. Când sã ieºim pe poartã, comandantul coloniei, Pavel, ne opreºte ºi cheamã la el pe Todiraºcu, un bun prieten de□al meu. Acesta se duce, dar imediat revine, luându□ºi locul ºi refuzând sã mai asculte ordinele comandantului. În faþa acestui refuz hotãrât suntem trimiºi la lucru. Când am ajuns la atelier l□am întrebat care□i misterul. Cu inima zdrobitã, plângând, îmi relateazã cã sora lui, venitã seara anterioarã pentru vorbitor, a fost întâmpinatã de omul nr. 1 al coloniei, primul brigadier, colonelul Constantinescu, venit din Rusia cu Divizia „Horea, Cloºca ºi Criºan”, condamnat la 25 de ani închisoare pentru escrocherii. A remarcat□o pe tânãra de numai 17 ani venitã sã□ºi vadã fratele ºi, împreunã cu miliþianul de la poartã, a introdus□o într□una din camerele vorbitorului familial. Au violat□o ºi au þinut□o sechestratã toatã noaptea, dimineaþa fiind descoperiþi. Comandantul dorind sã muºamalizeze ticãloºia l□a chemat încã de dimineaþã pe Todiraºcu, cerându□i sã medieze pe lângã sora lui. La refuzul acestuia a fost nevoit sã apeleze la procuror. Atitudinea colegului nostru a fost încurajatã de toþi deþinuþii poliþiei pentru cã, în repetate rânduri, soþiile unora erau acostate în timp ce aºteptau cu sufletul la gurã sã fie admise sã□i vadã pe cei dragi. Erau acostate de niºte nemernici în uniformã care le promiteau, cu subînþelesuri, aranjarea unui vorbitor. S□au întâmplat cazuri în care cei veniþi la vorbitor, revoltaþi de condiþiile de mizerie în care eram trataþi de

temniceri, să ajungă la Securitatea din Constanţa. Regulamentele erau suspendate, nu putea fi vorba de drepturi, totul era agitat. Ceva era inversat în gândirea torţionarilor, erau cuprinşi de un soi de nebunie, de ură diabolică. Cineva le repeta mereu: „Vedeţi că dacă ăştia scapă, intraţi voi în locul lor. Distrugeţi□i!". Dacă nu au reuşit în totalitate, aceasta se datoreşte altor cauze care s□au interpus între ei şi lumea exterioară care a început să vadă adevărata faţă a stalinismului. Cu cât teroarea se dezlănţuia mai brutală cu atât îşi făcea loc o linişte sufletească mai mare, o mai profundă dragoste pentru neamul românesc şi viitorul ţării.

Cu câteva zile în urmă am aflat cu tristeţe de plecarea dintre noi a lui Linciu Faina, frunta□ naţional□ţărănist. Un suflet nobil, un luptător neînfricat pentru dreptate, pentru instaurarea unui climat de dragoste între oameni, alături de care am lucrat în 1951 în colonia Poarta Albă. Ziua lucra la roabă şi noaptea la descărcat vagoane. Mereu liniştit, paşnic faţă de toţi, nu□i ura pe temniceri şi nici măcar nu□i socotea responsabili pentru abuzurile comise. Visa o democraţie care să□i cuprindă pe toţi, în care fiecare să-şi găsească locul potrivit pregătirii şi aptitudinilor sale, în care ura şi nedreptatea să dispară. Ne cunoşteam din 1946 şi ştiu că a înfruntat de la început prigoana comunistă. Dumnezeu i□a făcut favoarea să fie prezent la începutul realizării visului atât de drag lui, nouă tuturor.

Împreună cu noi erau foarte multe personalităţi ale vieţii politice şi culturale româneşti. Ce vină aveau aceştia? Că au trăit într□o altă Românie, cu o altă formă de organizare? Că şi□au făcut datoria faţă de ţară şi tradiţiile ei? Aş aminti două personalităţi de care voi vorbi pe larg în continuare şi anume: Alexandru Constant, scriitor, diplomat, fost ministru al României, şi Virgil Ionescu, unul dintre cei mai mari ingineri al ţării, fost director general la Griviţa, om care aici, la Canal, după ce şi□a făcut stagiul la roabă, a fost pus să organizeze un depou de reparaţii vagoane şi utilaj feroviar.

VII

Prezentul episod depãºeºte puþin cadrul creat de cele anterioare, constituindu□se ca un excurs asupra alegerilor din 1946, în legãturã cu alegerile desfãºurate de curând, redate aºa cum le□am perceput, înþeles ºi comentat la momentul desfãºurării lor ºi apoi în teribilul univers concentraþionar.

La 19 noiembrie 1946, poporul român s□a pronunþat hotãrât contra comunismului, iar la 20 mai 1990 s□a pronunþat pentru menþinerea lui. Acelea ºi strategii, acelea ºi scenarii au fost folosite în ambele situaþii: „În 1907 þărăniºtii au tras în þărani". Oare conducerea partidului care lansează asemenea aberaþii sau care□i promovează pe cei care propagã asemenea idei, este atât de incultă? Dupã alegerile din 1946 am vãzut ce a urmat. Cu ajutorul trãdãtorilor de la partidele satelite s□a trecut în primul rând la inversarea rezultatelor. S□a protestat, cum era normal, dar ei ºi□au vãzut în continuare de treabã întrucât ruºii îi protejau, iar occidentalii erau departe ºi foarte uºor de manipulat, necunoscând tehnicile comuniºtilor. ªi atunci ºi acum ziua alegerilor a fost bine regizatã, spre a oferi opiniei publice neavizate iluzia unei perfecte legalitãþi. Ilegalitãþile s□au produs înainte ºi dupã ziua alegerilor, cunoscut fiind cã treburile necinstite nu se fac

cu martori. În 1946 nu ar fi fost posibil să□l întrebi pe Iuliu Maniu „unde□ai fost, domnule în ultimii cinci ani?”. El fusese aici ºi prin el se făcuse ieºirea noastră din alianþa cu Hitler, el a fost cel care, din raþiuni politice, i□a asociat pe comuniºti la acest act. Între cele două războaie, Partidul Naþional Þărănesc era acuzat că adăposteºte ºi octroteºte pe comuniºti, la adăpostul acestui partid activând politicieni de stânga ca: Mihail Ralea, Petre Andrei, Virgil Madgearu, Nicole Lupu, Mihail Ghelmegeanu ºi mulþi alþii. Câtă asistenþă juridică au acordat în procesele comuniºtilor, cu câtă înverºunare îi apăra presa þărănistă! Recunoºtinþa comunistă faþă de aceste acte politice ºi umanitare a fost: ura, calomnia, minciuna, distrugerea morală ºi fizică a celor care l□au ajutat. Atunci, ca ºi acum, acuzaþii de antisemitism erau adresate acestui partid, când este bine cunoscut că mulþi evrei au fost salvaþi de lagăre sau deportaþi, ajutaþi să plece din þară, naþional□þărăniºtii făcând totul pentru a veni în ajutorul evreilor, evrei care, după 1945, au îngroºat rândurile partidului comunist. În 1946, partidele istorice, care se bucurau de adeziunea întregii naþiuni, nu au avut neobrăzarea de a pune întrebarea: „Unde□ai fost domnule Walter Roman din 1936 începând? Ce ai făcut prin Komintern, când bine ºtiai că sunt contra unităþii noastre naþionale? Ce făceai la Moscova în iunie 1940, când Molotov ne adresa ultimatumul? Dar în 1939, la 23 august, când Molotov ºi Ribbentrop împărþeau Europa de Est?” Nici Ana Pauker nu a fost întrebată de ce nu a stat să înfrunte în þară bombele americanilor, nici Vasile Luca (Lucacs László) de ce nu a stat în þară să organizeze mitinguri antirăzboinice când hortiºtii răpeau Ardealul, nici Emil Bodnăraº unde a fost când armata suferea pe frontiera de vest sau care i□a fost protestul în 30 august ‘40. Multe alte întrebări s□ar fi putut pune, dar nu s□au pus. Prin fraudă electorală, comuniºtii s□au instalat la putere ºi au început trădarea faþă de poporul român. Primele măsuri: epurarea poliþiei, a armatei, lichidarea partidelor istorice, a opoziþiei în general, desfiinþarea bisericii greco□catolice ºi silirea regelui

de a abdica. A fost declanºat un ºir neîntrerupt de pro-cese politice cu condamnări, urmărind nu prevenirea unor situaþii sau pedepsirea altora, ci lichidarea fizică a tuturor celor ce îndrăzneau să se opună comunismului ºi expansiunii sovietice în þara noastră. Toþi cei care reprezentau ceva pentru neamul nostru, oameni de ºtiinþă, de culturã, indiferent de profesii, ofiþeri, miniºtri, gazetari, funcþionari, profesori, muncitori, þărani sau negustori au trecut prin temniþele comunismului. Gheorghe Gheorghiu□Dej a împrumutat din Rusia teroarea stalinistă, probabil ceva mai bun nu a găsit. S□au înfiinþat închisori speciale, pe categorii de deþinuþi: Aiudul □ intelectuali, Gherla □ muncitori ºi þărani, Sighet □ înalþi demnitari. Aici, la Sighet, au ajuns Iuliu Maniu, Constantin Argetoianu, Gh. Brătianu, episcopul greco□catolic Suciu ºi mulþi, mulþi alþii. Surprinzător, alături de aceºtia au luat loc ºi colaboratorii comuniºtilor din 1946. Unul dintre aceºtia era dl. Tătărăscu. Nu ºtim ce o fi gândit dânsul, însă ceea ce au gândit comuniºtii se poate remarca, dându□i domnului Tătărăscu, după ce l□au folosit, ocazia de a muri alături de cel pe care l□a trădat. Pentru elevi a fost rezervatã închisoarea Târgºor, Piteºti □ pentru studenþi, Mislea □ pentru femei, Râmnicu Vâlcea □ pentru internaþi fără condamnări ºi Râmnicu Sărat ºi Galaþi pentru þărăniºti ºi social□democraþi.

Evident, acestea sunt numai câteva din lagărele morþii, fiecare dintre ele putând constitui subiectul unui tratat de istorie. În Aiud, de exemplu, au murit marele jurist român Istrate Micescu, profesorul Gh. Manu, fost student al soþilor Curie, doctor în fizicã atomicã, omul de culturã eminent care a fost Mircea Vulcănescu, generalul Aldea, unul dintre participanþii direcþi la lovitura din 23 august. Nichifor Crainic a fost ºi el aruncat în Aiud pentru cã a fãcut parte din guvernul Antonescu ºi a fost fãcut vinovat de dezastrul þării. Aºa□zisul dezastru, patru ani grei de războiu mondial, nu au reuºit să aducă þara în sărăcia în care au adus□o cei 45 de ani de guvernare comunistă. ªi totuºi astăzi noii guvernanþi care pretind cã s□au

debarasat de comunism, nu se pot debarasa de comuniºti ºi se mulþumesc sã arunce totul în spatele lui Ceauºescu. Mulþi foºti miniºtri îºi pãstreazã fotoliile sub pretextul cã sunt competenþi. Acum, dupã ce au dus þara de râpã, i□a gãsit competenþa? Sã fim serioºi! Locul lor sã fie încredinþat adevãraþilor oameni competenþi, acelora care din cauza dosarelor de cadre nu au avut dreptul sã fie competenþi. Acest blestem, serviciul de cadre, a apãrut imediat dupã alegerile din '46. Fiecãruia i s□a fãcut un dosar, în care apãreau tot felul de referinþe: cine au fost bunicii, pãrinþii, ce avere au sau au avut, cine sunt rudele din þarã ºi din strãinãtate, dacã a fost în strãinãtate sau nu, sau pe front, studii, colegi, politica fãcutã, chiar ºi rudele soþiei. Pe toate dorea sã le ºtie partidul.

Fiecare dintre noi devenise suspect, oamenii obiºnuindu□se astfel sã mintã, sã ascundã adevãrul de teama de a nu fi arestaþi sau de a nu□ºi pierde slujba. Mulþi au sesizat cã dând referinþe ample celor ce le solicitau pot obþine avantaje importante. Astfel au apãrut turnãtorii de profesie. Nu a rãmas nimeni fãrã dosar. Mi□amintesc de trei foºti poliþiºti cu care am împãrþit celula în 1949 la închisoarea Braºov. Secretar al P.C.R. Braºov atunci era unul Negrea. Acestor poliþiºti li se cerea sã declare cã Negrea a fost informator al vechii Siguranþe. Nu ºtiu dacã s□au lãsat convinºi, dar ulterior Negrea a fost înlãturat, iar poliþiºtii au ajuns la canal.

La alegerile din 1946, comuniºtii agitau reforma agrarã, împãrþeau pãmânt þãranilor, pentru ca dupã trei ani sã le ia pãmântul, obligându□i sã intre în colective. Câtã suferinþã a cauzat colectivizarea þãranului român e greu de spus într□o carte întreagã. Gherla, Canalul au devorat mii de þãrani. Bãieþii au avut mult de lucru cu ei; nu înþelegeau cum pot refuza cu atâta încãpãþânare sã□ºi predea avutul unor activiºti de la oraº cu o mapã ºi cu un ordin precis: „colectivizarea cu orice mijloace". Activiºtii erau cei ce alegeau pe þãranii care urmau a fi arestaþi sau evacuaþi din þarã. Pe zidurile sau pe gardurile celor mai buni gospodari scriau cu vopsea: „chiaburi", „duº-

mani", urmând amenințările și apoi arestarea. După ce și-au văzut recunoscut guvernul de alte state, știindu-se la adăpost legal, s-au apucat de lucru în stil sovietic. Dacă Stalin a făcut canale, de ce să nu facem și noi? - o ocazie bine venită pentru terminarea opozanților. Soseau la canal țărani cărora li se răpise pământul, țărani care lăsau în urmă familii numeroase. Abia întorși din războiacești nefericiți sunt luați în primire de comuniști: ei plătesc despăgubirile de război din vitele și cerealele predate la cotă. Îmi amintesc de figura lui Țigan Ion, un țăran din județul Arad, cu care am cioplit piatră la stadionul din Constanța. Acest om care a fost concentrat din 1939 până în 1941, când a plecat pe frontul din Basarabia, a căzut prizonier la ruși. A fost dus în Siberia și pus să muncească într-o mină. În țară, soția fiind anunțată că este dispărut, face cele cuvenite după datinile creștine, dar rămasă cu patru copii și nemaiavând speranța întoarcerii soțului ei se recăsătorește. În 1944, într-o noapte, cineva bate la ușă. Femeia, buimăcită, se ridică de lângă soțul ei și deschide ușa. În fața ei un străin, un zdrențăros, slab și nebărbierit. Femeia speriată începe să țipe, intervine soțul ei care întreabă „Cine ești?". „E Ion", izbucnește femeia, sărind de gâtul lui: „Mă ierți, Ioane?". „Te-am iertat", zice Ion și încearcă să-i desfacă brațele din jurul gâtului, vrând să plece. „Nu pleca. Dacă m-ai iertat, el să plece, tu rămâi cu copiii noștri". Pe neobservate, cel de-al doilea soț a dispărut, Ion îndrăznind să intre în casă să-și îmbrățișeze copiii. A rămas cu familia depănându-și trecutul și apucându-se de muncă. Așa a făcut sănătatea și a trudit apoi din greu să-și refacă gospodăria. Doi ani de greutăți și Ion este pus în fața altei dileme: colectivizarea. El, care s-a întors după șase ani din Rusia și știa bine ce roade dă această formă de lucru. În colectiv, s-a opus din răsputeri. Ca urmare a ajuns să fie arestat, schingiuit brutal, dar nu a cedat. Condamnat la șapte ani a fost trimis la canal. Această tragedie i-a urmărit pe toți țăranii României care s-au opus colectivizării, venind cu zecile de mii în pușcărie. Unii pătimesc

din 1948 ºi vor pãtimi pânã îºi vor vedea refãcute drepturile lor asupra pãmântului. Ca popor ne putem mândri cu þãranii care ºi în aceastã întâmplare au participat cu demnitate, curaj, patriotism pur ºi mult bun simþ. ªi□au dus suferinþa, fãrã urã, cu speranþa în strãmoºeasca credinþã creºtinã. Cred cã este categoria celor care nu au fãcut niciodatã compromisuri. Colectivizarea a golit satele de þãrani, fiii satelor, înspãimântaþi de grozãviile suportate de bunicii ºi pãrinþii lor, le□au pãrãsit.

N□aº putea încheia acest episod fãrã a aminti de Capotã Ion, oºanul cu opinci de cauciuc, a cãrui prietenie ne fãcea, mie ºi inginerului Dobre Marin, o mare plãcere; un om simplu, cinstit, un suflet nobil, pe care regret cã în libertate nu l□am putut vizita, aºa cum i□am promis, în Þara Oaºului. Prea a fost lung ºi greu acest drum.

Nr. 14/29 iunie 1990, p. 2/3

VIII

La Poarta Albã s□au întâlnit þărani cu foºti moºieri. Nu□ºi purtau picã, se înþelegeau, se ajutau. Poate suferinþa i□a unit. Torþionarii aici nu aplicau lupta de clasã. Ar fi fost fãrã succes, nu□i lua nimeni în serios. Cu moºierul Delescu Mihail am lucrat la roabã ºi în construcþii. Îºi ducea greu chinul, fiind ºi om în vârstã, suferea mult din cauza lipsei de hranã, totuºi s□a comportat demn. Acest om nu fãcuse politicã. Aici a fost adus pentru dorinþa lui de se stabili în Anglia, unde îºi fãcuse studiile. Mulþi þărani din Banat, condamnaþi pentru cã i□au ajutat pe cei care s□au retras în munþi, alþii au refuzat sã se înscrie în colective sau au dat gãzduire unor cetãþeni care se îndreptau spre frontiera iugoslavã. În vara anului 1951 a fost adus în colonie un deþinut important pentru bãnãþeni, care l□au recunoscut imediat. Era colonelul ªtefãnescu, fost preºedinte al Tribunalului Militar Timiºoara. Fãcuse o potlogãrie ºi acum îºi ispãºea pãcatele alãturi de cei pe care i□a condamnat fãrã milã la mulþi ani de detenþie, iar pe alþii chiar la moarte. Vestea sosirii lui s□a rãspândit cu iuþeala fulgerului printre noi. Toþi doreau sã□l vadã, sã□i pună întrebãri. Acest colaborator al Securitãþii cunoºtea multe uneltiri la adresa poporului român. A fost ºi el trimis la cărat pãmânt cu roaba. Întâmplarea face ca în acea brigadã să aibă colegi de echipã niºte bãnãþeni. Domnul colonel, nou venit ºi cam slãbit dupã ºederea la Jilava, suferea de foame. Îi era foarte greu. Aceºti þărani bãnãþeni observau cum se chinuia când ei, în pauzã, luau câte o micã gustare. La numai câteva zile, unul

văzându-l stând deoparte, se apropie de el ºi-i oferă o bucată de pâine. Miºcat de gestul camaradului de suferinþă, fostul preºedinte de Tribunal îl copleºeºte cu mulþumirile ºi începe un dialog cu binefăcătorul, vorbind de una-alta, până îl întreabă de ce este la Canal ºi ce pedeapsă are. Foarte sec, þăranul îi spune: „Păi, am dat unui fugar o bucată de pâine ºi dumneata mi-ai condamnat ºapte ani". La auzul acestei replici, colonelul a intrat într-o muþenie totală. A doua zi nu a mai venit la lucru. Cu prima dubă a fost trimis înapoi la Jilava.

Multe figuri erau printre noi, aºa, rătăciþi. Locul lor ar fi fost la kilometrul opt. Acolo erau poliþiºti, dar poate, ei fiind profesioniºti, era nevoie de ei aici, colonelul Mânzatu, ºeful brigăzii mondene din timpul lui Antonescu. Serviciul pe care îl conducea aduna informaþii din cercurile sus-puse, unde avea acces. Nu a ºtiut ce-i roaba. A fost numit cu distribuirea pachetelor, un loc unde putea lua contact cu oricine, fără a trezi vreo bănuială. Cei care alcătuiau personalul casei Antonescu erau ºi ei aici; unii avuseseră strânse legături cu SI, condus de Eugen Cristescu ºi care îl informau de cele ce se întâmplă în casa mareºalului. Securitatea a avut grijă să adune la un loc oameni diferiþi, cu idei diferite, în aºa fel ca să ne poată destrăma. Strategia lor a eºuat. Puþini au fost cei înºelaþi.

Prin vara anului 1951 au apărut, la Poarta Albă, câþiva studenþi rătăciþi de la Piteºti, care au fost împărþiþi pe la diferite barăci. Cunoºteam pe unul, cu care am stat la Închisoarea Braºov. Se numea Spătăceanu Ion. Am încercat să stau de vorbă cu el. Îl cunoºteam bine: o fire veselă, volubilă, dar acum era altul - tăcut, singuratic. Mă privea dus pe gânduri, nu-l puteam înþelege. Nu pricepeam de ce ocoleºte oamenii. A trecut mult timp până când, în mare tainã, mi-a spus că a trecut prin reeducare ºi când se va liniºti îmi va povesti ce a fost acolo, dar să nu am încredere în studenþi. Am înþeles ºi nu am pus nici o întrebare. Multă vreme ne priveam oarecum stingheriþi, fără să ne spunem ceva. Nu după mult timp, vine o dubă de la Gherla ºi printre ei colegul

meu de ºcoalã, Andronescu Florin. El este repartizat chiar în aceeaºi baracã cu mine. Ne□am îmbrãþiºat, i□am acordat primele ajutoare cu multã plãcere ºi, dupã numai câteva zile, îmi spune: „Tu mã ajuþi pe mine, iar eu la Gherla, la reeducare, te□am demascat. Ce bine cã ai plecat la timp de acolo, cã te ºi torturam". Am rãmas ca trãsnit, nu am rãspuns. Într□un târziu, plângând, continuã: „Tu nu ºtii ce a fost acolo. Au venit studenþii ºi a început reeducarea; a fost îngrozitor. I□am primit cu inimile deschise, cu încredere nelimitatã ºi, vai ce decepþii. Dupã ce ne□au iscodit au început demascãrile. Am rezistat o vreme, dar am fost distrus fizic ºi moral. Am spus tot ce au vrut - ºi au vrut -, mã revoltau cei ce rezistau. Îi voiam pe toþi trecuþi de partea reeducãrii. S□a produs o transformare în gândirea noastrã, acea mândrie a noastrã de pânã atunci, cã am ales drumul cel drept s□a transformat într□o urã nelimitatã contra celor ce se declarã anticomuniºti". Ascultam revoltat, fãrã sã înþeleg ce s□a petrecut acolo. Am întrebat de unele cunoºtinþe, aflând cum a fost maltratat braºoveanul Dâmbu Vasile, fost barman la „Coroana" ºi care a murit în mâinile reeducatorilor. Fulicea Ioan, muncitor la Uzina II, mort în reeducare; muncitorul Tudose Constantin, de la Uzinele Astra ºi alþii. „Bine, îi zic, vezi cã unii au rezistat pânã la jertfa supremã". „Da, este adevãrat, dar aceºtia au avut noroc. Nu pe toþi ne□a chemat Dumnezeu la El eliberându□ne de greul chinurilor. Se vede cã a trebuit sã beau cupa pânã la capãt". Nu ºtiu ce s□a petrecut cu mine, dar am început sã am rezerve faþã de Andronescu ºi treptat m□am distanþat. Nu am mai avut curajul sã□i mai împãrtãºesc gândurile mele. Începea sã se realizeze ceea ce urmãreau comuniºtii: «distrugerea încrederii dintre noi». Aveam a doua informaþie despre reeducare, aºa cã am cãutat sã am o confirmare mai amãnunþitã din partea unor studenþi. Spãtãceanu se mai remontase. Între colegii lui de muncã erau numai oameni buni care l□au ajutat sã se elibereze de teamã. ªi aºa voi afla de acel Þurcanu ºi grupul lui, care au dezlãnþuit teroarea la

Închisoarea Piteºti. Mi□a explicat metodele torþionarilor. Nu ºtia dacã a scãpat cineva fãrã sã treacã prin camera 4 spital.

Cine este acest Eugen Þurcanu voi afla ceva mai târziu de la cumnatul sãu, Ghiþã Cotlarciuc. Prin toamna lui 1940 era elev în clasa a VIII□a la liceul din Câmpulung Moldovenesc. Veniserã legionarii la putere ºi Þurcanu s□a grãbit sã intre în frãþiile de cruce. Primar la Câmpulung a fost numit un legionar, avocatul Saghin. Acesta avea douã fete ºi Þurcanu ºi□a fãcut calculul cã nu ar fi rãu sã facã curte fiicei primarului. Cu ajutorul fetei pãtrunde în casa lui Saghin ºi, copleºind□o pe mama fetei cu linguºiri ºi flori, ajunge sã fie bine cotat, chiar înaintea celor ce erau vechi fraþi de cruce. Dacã nu cãdeau legionarii, el fãcea carierã. În timpul rãzboiului se cãsãtoreºte ºi are o fetiþã. După 1945 intrã în Partidul Comunist ºi este bine cotat. Nu ºtia nimeni cã a trecut prin frãþiile de cruce. Ajunge sã fie încadrat într□o ºcoalã de diplomaþi, dar ghinionul lui este cã îl întâlneºte pe Bogdanovici, fost condamnat în timpul lui Antonescu. După o discuþie convin ca fiecare sã□ºi urmeze drumul sãu ºi sã uite cã s□au vãzut. În 1948 este arestat Bogdanovici ºi acesta recunoaºte, la Securitate, întâlnirea cu Þurcanu, care este arestat. Depus la închisoare se întâlneºte cu Bogdanovici, cãruia îi reproºeazã foarte dur de ce l□a implicat. Nu a acceptat nici un fel de scuze. A promis rãzbunare, cum Bogdanovici era nemulþumit de soarta multor elevi aduºi în puºcãrie. A iniþiat un fel de reeducare cu cãrþi marxiste luate de la biblioteca închisorii. Þurcanu, vãzând aceasta, a considerat sã se alãture ºi el acestei acþiuni ºi, în curând îl demascã pe Bogdanovici ca nesincer ºi preia ei iniþiativa. Ajuns la Piteºti, unde erau numai studenþi, ia legãtura cu generalul Nicolschi, care se pare cã era în cãutarea unui personaj cu care sã punã la cale genocidul împotriva rezistenþei naþionale. L□a gãsit în persoana lui Þurcanu. Nicolschi, rus de origine, condamnat în timpul rãzboiului pentru propagandã comunistã ºi depus la închisoarea Aiud, împreunã cu Teohari Georgescu ºi alþi comuniºti. Am împãrþit închisoarea cu

legionarii condamnaþi de Antonescu ºi în suferinþã fãceau declaraþii contrare a ceea ce au fãcut când au ajuns la putere. Dupã 23 august, comuniºtii au încercat sã atragã tineretul înspre ei, dar fãrã succes. Au avut loc greve studenþeºti, care i□au pus pe gânduri ºi au trecut la mãsuri de îndatã ce au avut puterea. Mai multe mii de studenþi au luat drumul temniþelor, cei mai mulþi la Piteºti. S□ar putea ca numãrul mare de intelectuali din generaþia tânãrã sã□i fi speriat pe comuniºti sau poate semnalul de alarmã tras de la Moscova de Ilya Erenburg în privinþa duºmanilor, care au scos capul. Cert este cã Securitatea noastrã a trecut la treabã ºi cu complicitatea câtorva care ºi□au vãzut închise cãile spre glorie au pus în miºcare aceastã imaginaþie bolnavã, experimentatã ºi în Rusia de Makarenko ºi de chinezi prin metoda spãlãrii creierelor. Toatã conducerea închisorii Piteºti este la dispoziþia lui Þurcanu. El hotãrãºte cine, când ºi cum trebuie reeducat (cercetat). Se vor strânge maldãre de declaraþii pe care Securitatea le va folosi în urmãrirea celor din libertate. Se ºtie de fiecare fost deþinut politic cã una din marile crime era aceea de a avea creion ºi hârtie, ori Þurcanu avea topuri întregi de hârtie ºi cernealã. Cine□l aproviziona ºi în ce scop? Cu aceasta se începea: „sã spui banditule, pe cine nu ai declarat la Securitate?”. Dupã torturi groaznice care durau la unii chiar sãptãmâni, studentul, desfigurat fizic ºi moral, vorbea sau, mai bine-zis, delira. Spunea de toate ce putea. Crede cã ar constitui o dovadã cã s□a lepãdat de sine, de semenii sãi, de familia sa. Ajungea la ideea cã el nu este un fals individ, cã abia acum, cu ajutorul domnului Þurcanu ºi al partidului, îºi regãseºte adevãrata identitate, pânã acum toþi l□au minþit.

Nu totdeauna cei care studiau declaraþiile erau mulþumiþi de conþinutul lor ºi iarãºi nefericitul intra pe mâna cãlãilor, alte torturi, alte declaraþii. Dupã aceastã fazã trebuia sã□þi demaºti familia, mama, cel mai scump nume sã o ponegreºti în cele mai triviale cuvinte, tatãl, fraþii. Nu era chip sã ascunzi pe nimeni. Logodnica sã o faci depravatã, cu un cuvânt ultimul su-

port moral pe care te puteai sprijini. Biserica, Iisus, Fecioara Maria erau batjocorite, puºi bieþi studenþi de la Teologie sã facã cele mai abjecte afirmaþii în faþa celorlalþi despre Sfânta Biericã. Destãinuirea lui Spãtãceanu a durat multe zile, nu comentam în nici un fel. Îmi dãdeam seama cã poartã o povarã sufleteascã ºi vrea sã scape de ea. Treptat s□a liniºtit, i□a revenit în parte surâsul, dar, marcat de o tristeþe, cãuta un preot sã se mãrturisească. Continui sã cred cã a fost sincer ºi a reuºit sã înlãture acel coºmar care□l chinuise multã vreme. Printre studenþii de la Piteºti aveam un prieten, pe Ion Cantemir, bucovinean, nu avea tatã. L□am întrebat ce□i cu el, iar el mi□a rãspuns oftând: „A fost ucis de Þurcanu în reeducare. Este poate singurul care nu a scris ºi nu a vorbit nimic, iar într□o sãptãmânã l□au omorât". Cu greu am primit aceastã veste dureroasã, la care am replicat: „Deci, se putea ºi sã mori". Se putea în unele cazuri când sufereai de vreo boalã ºi ei nu o luau în seamã sau vreo loviturã aplicatã greºit. Încolo erau atât de experimentaþi cã te aduceau pânã în stare de comã ºi apoi te udau cu apã pânã îþi reveneai. În acel timp ce aflam de la prietenii mei amãnunte despre Piteºti ºi Gherla, douã brigãzi, 13 ºi 14, erau pe Canal la colonia Peninsula.

Text nepublicat, care era destinat nr. 18/februarie 1991

DOCUMENTAR PRIVIND ACTELE PE BAZA CĂRORA S-A LUCRAT LA CANAL

Documentele care urmează, departe de a reprezenta totalitatea actelor - sau conþinutul integral al acestora - care au stat la baza înfiinþării coloniilor de muncă, la internarea deþinuþilor politici sau la condamnările administrative ºi stabilirea domiciliilor obligatorii, doresc să contribuie la buna înþelegere a acestor triste realităþi. Ele mi-au fost puse la dispoziþie de Marius Oprea, primul doctorand în istoria Securităþii (îndrumător prof. Dinu Giurescu), care le-a extras din arhivele fostei Securităþi, dos. 11.184, aflate la SRI. Acestea datează de la sfârºitul anilor '60, ºi toate poartă menþiunea STRICT SECRET. DE IMPORTANÞĂ DEOSEBITĂ. Am evitat deliberat comentarea lor, lăsând cititorul să-ºi facă propriile impresii ºi să tragă concluziile ce se impun.

DOCUMENTAR PRIVIND INTERNAREA UNOR PERSOANE PRIN MĂSURI ADMINISTRATIVE ªI STABILIREA DOMICILIULUI OBLIGATORIU

Pe baza sarcinilor stabilite de Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din iunie 1967, Consiliul Securităþii Statului, analizând cauzele care au generat o serie de abuzuri ºi ilegalităþi în activitatea unor cadre din aparatul de securitate, a studiat ºi modul în care s□a instituit ºi aplicat măsura internării administrative în locuri anume destinate,

precum ºi fixarea domiciliului obligatoriu.

Din examinarea unor documente existente la fondurile de arhivã ale securitãþii statului a rezultat cã între anii 1950□1966, organele Ministerului Afacerilor Interne, în baza unor acte normative nepublicate □ decrete ale Prezidiului Marii Adunãri Naþionale ºi hotãrâri ale Consiliului de Miniºtri □ au dispus ºi luat mãsura administrativã a internãrii în unitãþi, colonii ºi locuri de muncã obligatorie faþã de un numãr de circa 29.000 persoane, iar mãsura dislocãrii ºi stabilirii domiciliului obligatoriu pentru circa 60.000 persoane, considerate periculoase pentru securitatea statului.

I. Actele normative care au stat la baza înfiinþãrii unitãþilor, coloniilor ºi locurilor de muncã obligatorie

1. Unitãþile de muncã s□au înfiinþat prin Decretul nr. 6 din 14 ianuarie 1950 ºi au funcþionat pânã în luna august 1952.

Potrivit Decretului nr. 6/1950 în unitãþi de muncã puteau fi internaþi;

□ cei care prin faptele sau manifestãrile lor, direct sau indirect, primejduiesc sau încearcã sã primejduiascã regimul de democraþie popularã, îngreunează sau încearcã sã îngreuneze construirea socialismului în Republica Populară Română precum ºi acei care, în acelaºi mod, defãimează puterea de stat sau organele sale, dacã aceste fapte nu constituiesc sau nu pot constitui prin analogie infracþiuni.

□ condamnaþii pentru infracþiuni împotriva securitãþii Republicii Populare Române care la expirarea executării pedepsei nu se dovedesc a fi reeducaþi.

2. Prin Decretul nr. 257/1952 au fost abrogate dispoziþiunile Decretului nr. 6/1950 ºi s□a emis hotărârea Consiliului de Miniºtri nr. 1554 din 22 august 1952, prin care unitãþile de muncã au primit o nouã reglementare juridicã, fiind transformate în colonii de muncã.

În conformitate cu H.C.M. nr. 1554/1952 în coloniile de

muncã puteau fi internate ºi alte categorii de persoane în afarã de cele prevãzute în Decretul nr. 6/1950, ºi anume:

 acei care lanseazã sau rãspândesc zvonuri alarmiste, tendenþioase, duºmãnoase; ascultã ºi difuzeazã propaganda deºãnþatã a posturilor de radio imperialiste;

 acei ce aduc injurii Partidului Muncitoresc Român, conducãtorilor sãi, Guvernului, Uniunii Sovietice ºi conducãtorilor sãi ºi þãrilor de democraþie popularã;

 acei cetãþeni români care întreþin legãturi de prietenie cu legaþiile imperialiste, care au frecventat sau frecventează manifestãrile propagandistice ale legaþiilor imperialiste, precum ºi toþi acei ce sunt în relaþii cu familiile funcþionarilor ambasadelor imperialiste, dacã faptele lor nu constituiesc ºi nu pot constitui prin analogie înfracþiuni;

 acei care aþâþã la manifestări rasiale ºi ºovine;

 instigatorii la nesupunere sau neexecutare cei ce duc acþiuni duºmãnoase, atât la sat, cât ºi la oraº în contra mãsurilor Guvernului, în special cu privire la:

 Gospodării Agricole Colective, întovărãºiri, colectări, planuri de culturã, comasări etc.;

 elemente cu un trecut reacþionar cunoscut sau foºti exploatatori, care ocupã încã în producþie posturi de rãspundere ºi care dovedesc continuu, prin atitudinea lor, delãsare gravã nejustificatã prin incapacitatea lor profesionalã atitudine care atrage dupã sine defecþiuni vizibile sau frânarea producþiei;

 toþi acei care sub masca religioasã fac prozelitism (diferite religii ºi secte), speculând sentimentele religioase ale cetãþenilor, pentru a i determina la atitudini ostile, duºmãnoase regimului (minuni), prelegeri cu substrat duºmãnos, ºovin etc.;

 acei care prin corespondenþã internã sau internaþionalã iau atitudine duºmãnoasã, transmit ºtiri tendenþioase, alarmiste, duºmãnoase, reacþionare, instigã;

 cadre active ale fostelor grupări ºi partide fasciste ºi bur-

ghezo□moºiereºti, cum sunt: fostele cadre legionare, cuziste, imrediste, nylasiste, sioniste, partide hitleriste, naþional þărăniste (maniste), liberale (brătieniste), titeliste, tătărăsciene, bejeniste;

□ vechea agentură a fostului Serviciu Special de Informaþii (S.S.I.), vechea agentură a Marelui Stat Major, a Siguranþei, Poliþiei, agentura germană de spionaj ºi contraspionaj ºi maghiară;

□ foºtii condamnaþi pentru trecerea frauduloasă a frontierei, începând din 1945;

□ chiaburii care sabotează măsurile luate de Guvern;

□ foºtii condamnaþi pentru sabotaj □ începând din 1945;

□ foºtii condamnaþi pentru speculă □ începând din 1945, care au avut o condamnare de la 3 ani în sus;

□ rudele trădătorilor de patrie ºi spioni care au fugit peste graniþă din 1945 (tată ºi copii majori bărbaþi);

□ rudele elementelor duºmănoase regimului nostru, care au fugit peste graniþă înainte de 1944 (ale fostelor cadre legionare, membri de vază ai fostelor partide burghezo□moºiereºti, care duc activitate de defăimare a regimului nostru (tată ºi copii majori bărbaþi);

□ condamnaþii pentru infracþiuni împotriva securităþii Republicii Populare Române, care la expirarea executării pedepsei, prin comportarea lor, nu prezintă încredere de a fi folositori societăþii;

□ recidiviºtii de drept comun care au mai mult de 3 condamnări ºi care prezintă un pericol pentru liniºtea ºi asigurarea avutului oamenilor muncii.

La data de 11 martie 1954 prin H.C.M. nr. 337 s□a abrogat H.C.M. nr. 1554/1952, prevăzându□se desfiinþarea coloniilor de muncă, punerea în libertate a persoanelor care s□au reeducat ºi nu mai prezentau pericol deosebit pentru securitatea statului, fixarea de domiciliu obligatoriu pentru cele nereeducate ºi deferirea organelor de urmărire penală a acelor persoane ale căror fapte întruneau elementele constitutive ale

unei infracþiuni.

3. Prin Decretul nr. 89 din 17 februarie 1958 s□au înfiinþat locurile de muncã obligatorii, în care puteau fi internate, ca o mãsurã administrativã, persoanele care prin faptele sau manifestãrile lor primejduiau ordinea în stat, dacã acestea nu constituiau infracþiuni.

În baza acestui decret s□a emis H.C.M. nr. 282/1958 prin care s□a stabilit cã mãsura internãrii în locuri de muncã poate fi aplicatã urmãtoarelor categorii de persoane:

□ foºtilor legionari care au avut funcþii de la ºef garnizoanã, inclusiv, în sus;

- foºtilor legionari care la expirarea unei pedepse privative de libertate mai prezintã încã pericol pentru securitatea statului;

□ foºtilor legionari care prin faptele sau manifestãrile lor primejduiesc sau încearcã sã primejduiascã ordinea în stat, dacã acestea nu constituie infracþiuni;

□ altor elemente care prin faptele sau manifestãrile lor primejduiesc sau încearcã sã primejduiascã ordinea în stat, dacã acestea nu constituie infracþiuni".

II. Actele ce au reglementat înfiinþarea ºi funcþionarea unitãþilor, coloniilor ºi locurilor de muncã obligatorii au cuprins multe prevederi neconstituþionale ºi deci nelegale.

Este cunoscut cã între anii 1950□1958 □ perioadã ce face obiectul actelor enumerate la capitolul precedent □ elementele duºmãnoase din þarã ºi din exterior îºi intensificaserã activitatea ostilã împotriva regimului democrat popular, creau greutãþi în construcþia socialismului, calomniau ºi defãimau politica partidului, ajungând pânã la sãvârºirea de acte de teroare, sabotaj ºi diversiune.

În aceste condiþii, se impunea ca organele de partid ºi de stat sã iniþieze mãsuri energice pentru a preveni ºi zãdãrnici orice încercare de a atenta la cuceririle revoluþionare ale

clasei muncitoare. Socotim, deci, justificatã de principiu luarea unor mãsuri de a împiedica elementele reacþionare sã întreprindã acþiuni duºmãnoase, inclusiv internarea în unitãþi de muncã obligatorie, dar numai împotriva acelor persoane care, în mod real, prezentau pericol pentru securitatea statului.

1. Modul în care au fost însã concepute decretele ºi hotãrârile în cauzã, prin conþinutul lor larg ºi generic fãrã stabilirea unor criterii de delimitare precisã a acelor persoane care prin manifestãrile lor constituiau un pericol real pentru securitatea statului, de cele care îºi manifestau unele nemulþumiri personale ºi care nu periclitau ordinea socialã ºi de stat au avut consecinþe negative în justa aplicare a dispoziþiunilor din actele normative respective, fiind în acelaºi timp în contradicþie flagrantã cu prevederile constituþionale.

Constituþia Republicii Populare Române din 1948 în articolele 28 ºi 30 prevedea cã: „Nimeni nu poate fi arestat sau deþinut mai mult de 48 de ore, fãrã un mandat al Parchetului, al organelor de instrucþie stabilite de lege sau autorizarea instanþelor judecãtoreºti conform prevederilor legii" ºi „Nimeni nu poate fi condamnat ºi þinut a executa o pedeapsã decât în baza hotãrârilor judecãtoreºti în conformitate cu legea".

O reglementare similarã cu privire la garanþiile libertãþilor cetãþeneºti exista ºi în art. 87 al Constituþiei Republicii Populare Române din 1952.

Cu toate acestea însã, textul actelor normative ce fac obiectul acestui studiu a extins, astfel, dreptul de a se dispune internarea administrativã încât, în mod practic, oricine putea face obiectul acestei mãsuri, deoarece se prevedea posibilitatea reþinerii ºi pentru fapte care nici chiar prin analogie nu constituiau infracþiuni (Decretul nr. 6/1950, articolul 2, H.C.M. nr. 1554/1952).

Colonelul în rezervã BADICA ILIE fost locþiitor al ºefului Direcþiei Generale a Penitenciarelor ºi Coloniilor de Muncã în aceastã perioadã declarã la 15.III.1968 cã multe reþineri ºi internãri erau dispuse în mod cu totul arbitrar. Astfel, cunoaºte

cã directorul general al Canalului Dunãrea Marea Neagrã, Gheorghe Hosu, când avea nevoie de braþe de muncã se adresa ministrului Afacerilor Interne cãruia îi cerea un numãr oarecare de persoane. Acesta din urmã, la rândul sãu, îi ordona ºefului Direcþiei anchete sã asigure numãrul de persoane solicitat. Direcþia anchete repartiza pe regiuni cifra stabilitã ºi, dupã ce acestea fãceau propuneri pe bazã de tabele nominale, cu aprobarea ministerului, se trecea la reþinerea ºi internarea persoanelor în cauzã.

Cât de ilegale ºi arbitrare erau unele mãsuri care se luau rezultã ºi din urmãtorul exemplu: 300 de studenþi ºi studente de la Facultatea de Medicinã din Bucureºti au fost internaþi în anul 1951 în lagãrul de triere „Rahova" pentru circa 3 luni, deoarece neavând manuale de specialitate la facultate au mers sã studieze la biblioteca francezã.

2. Caracterul nelegal al unora din actele normative enunþate rezultã ºi din faptul cã multe nu au numãr ºi data de emitere, de unde se vede cã nu urmau calea legalã de elaborare ºi nici nu au fost date pentru a fi cunoscute ºi de cãtre alte organe competente.

Iniþiativa emiterii acestor acte a aparþinut ministrului Afacerilor Interne, iar aprobarea lor a fost datã, dupã caz, de primul secretar al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, de preºedintele Consiliului de Miniºtri ori de preºedintele Prezidiului Marii Adunãri Naþionale.

Acest sistem de lucru a creat posibilitatea sã se comitã ilegalitãþi ºi abuzuri grave, punând conducerea de partid ºi de stat în faþa unor fapte împlinite, care nu au fost gândite ºi analizate suficient ºi care puteau avea implicaþii deosebite în viaþa politicã ºi socialã a þãrii.

Potrivit hotãrârilor C.C. al P.M.R. înscrierea þãranilor în formele socialiste ale agriculturii trebuie sã se facã pe baza liberului consimþãmânt. Articolul 2 lit. e din H.C.M. nr. 1554/1952 prevedea însã posibilitatea reþinerii ºi internãrii în colonii de muncã ºi a þãranilor care erau socotiþi cã instigã sau nu se

supun indicaþiilor guvernului cu privire la gospodăriile colective, întovărăºiri, colectări, planuri de culturã, comasări.

Ca urmare, un număr mare de þărani ce nu voiau sã se înscrie în G.A.C. sau în întovărăºiri, ce nu puteau sã□ºi predea cotele etc. erau socotiþi instigatori sau nesupuºi ºi internaþi administrativ, aducând ºi prin aceasta serioase prejudicii alianþei dintre clasa muncitoare ºi þărănime. Asemenea măsuri s□au luat, în special, în fostele regiuni Oltenia (1.095 persoane), Argeº (233), Bucureºti (141), Galaþi (147), Dobrogea (111).

Faptul cã ministrul Afacerilor Interne se simþea răspunzător numai în faþa unor anumite persoane explicã, în mare măsurã, procedeul nelegal folosit în elaborarea actelor normative ºi în evitarea oricăror posibilitãþi de control pentru înlăturarea abuzurilor ºi ilegalitãþilor.

Semnificativ este următorul exemplu: Pe baza unor „Indicaþii", fără număr ºi datã ºi fără a rezulta de către cine au fost elaborate, s□a obþinut aprobarea primului secretar al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, pentru eliberarea din lagăre a unor categorii de persoane, punerea la dispoziþia organelor de urmărire penalã a altora, precum ºi alte măsuri, deºi în acest caz ar fi fost necesar un document care sã îmbrace forma legalã.

3. Împotriva măsurilor administrative de internare nu s□a prevăzut nici o cale de atac la un alt organ care sã cenzureze legalitatea ºi temeinicia luării acestor măsuri, ceea ce era în flagrantã contradicþie cu prevederile Constituþiei referitoare la dreptul de apărare.

Un asemenea mod de reglementare a creat o situaþie mai gravã persoanelor internate pe cale administrativã □ care de fapt nu comiseserã nici un fel de infracþiuni □ decât celor judecate ºi condamnate pentru infracþiuni contrarevoluþionare care, prin lege, aveau asigurat dreptul la apărare ºi la folosirea căii de atac a recursului.

III. În aplicarea dispoziþiunilor actelor normative cu privire la internarea în unitãþi, colonii ºi locuri de muncã, unele organe sau cadre ale Ministerului Afacerilor Interne au comis grave abuzuri ºi ilegalitãþi.

1. Aºa cum s□a arãtat, Decretul nr. 6/1950 permite organelor M.A.I. sã dispunã mãsura internãrii administrative a unui numãr foarte mare de persoane. Cu toate acestea, ministrul Afacerilor Interne, prin ordinul nr. 100/1950, a extins în mod nelegal prevederile decretului menþionat la un numãr aproape nelimitat de persoane, dând posibilitatea organelor M.A.I. sã aplice mãsura internãrii fãrã sã se gândeascã cã trebuie sã rãspundã în faþa unui organ competent. Ulterior, pentru a se asigura o acoperire legalã a ordinului, s□a emis H.C.M. nr. 1554/1952, despre care s□a vorbit la capitolul I.

2. Dacã pe planul reglementãrii juridice nu s□a þinut seama de prevederile legale ºi constituþionale, în aplicarea actelor normative menþionate s□au încãlcat ºi puþinele reguli prevãzute cu privire la internãrile în locurile de muncã obligatorie.

Pentru internarea persoanelor în coloniile de muncã, organele Securitãþii procedau □ de regulã □ mai întâi la reþinerea ºi cercetarea acestora. Durata reþinerii pentru cercetări varia de la o lunã la 4 ani ºi chiar mai mult, timp ce nu era socotit în decizia de internare administrativã.

De exemplu, în colonia „Bicaz" din regiunea Bicaz, în luna iunie 1953 erau 63 internaþi administrativ cãrora nu li s□a inclus timpul de reþinere dinaintea emiterii deciziilor de internare administrativã. De exemplu, internatului Creþu Ion nu i s□a socotit în decizia de internare perioada de 4 ani ºi 6 luni.

Examinându□se prin sondaj un numãr de 1.500 dosare aparþinând persoanelor care au fãcut obiectul mãsurilor de mai sus, se constatã cã aproape în toate cazurile reþinerea persoanelor s□a fãcut fãrã formele prevãzute de lege, iar

ulterior se iniþiau proiecte de hotãrâri ºi decrete prin care se tindea la acoperirea legalã a mãsurilor luate.

De exemplu, prin ordinul nr. 26.500/1948 □ Cabinet □ au fost reþinute toate persoanele ce au fãcut parte din aparatul de poliþie, jandarmerie ºi S.S.I., prin ordinul nr. 5/1948 □ Cabinet □ au fost reþinute toate elementele ce au fãcut parte din organizaþia legionarã; prin ordinul nr. 8/20/1952 □ Cabinet □ s□a dispus reþinerea persoanelor ce comentau nefavorabil reforma bãneascã. De remarcat cã despre existenþa acestor ordine se fac menþiuni în dosarele celor arestaþi, ele neputând însã fi studiate, deoarece nu se mai gãsesc în arhivele securitãþii statului.

Verificând dosarul de arhivã nr. 47, vol. 28, s□a constatat cã numai în perioada 4 ianuarie □ 26 iunie 1952, Ministerul Afacerilor Interne a emis un numãr de 118 decizii, prin care s□a dispus trimiterea în unitãþi de muncã a unui numãr de 3.963 persoane pe diferite termene. Aºa, de exemplu, în ziua de 3 martie 1952 s□a dispus internarea unui numãr de 316 persoane, la 1 aprilie 1952 pentru 437 persoane etc.

Acest procedeu ilustreazã pregnant uºurinþa gravã cu care se decidea, într□o singurã zi, soarta a sute de oameni prin decizii discreþionare, nesupuse nici unui control.

De altfel, din verificarea celor 1.500 dosare a rezultat cã aproape toate nu conþin documentaþia necesarã care sã ateste motivele pentru care persoana în cauzã a fost privatã de libertate de la 12□72 luni. De fapt, în mod cu totul arbitrar ºi fãrã un criteriu bine determinat, comisia stabileºte durata internãrii.

Din studiul efectuat de Procuratura generalã în anul 1953 rezultã cã aproape în toate penitenciarele ºi coloniile de muncã se gãseau persoane deþinute fãrã forme legale, numai pe bazã de adrese ºi tabele nominale. Astfel, la 21.III.1953 în penitenciarul din Timiºoara se gãseau în aceastã situaþie 44 persoane, în ianuarie 1953 la colonia de muncã „Peninsula" se aflau 400, iar în martie acelaºi an 2.293 persoane.

La 20 iulie 1953 în toate coloniile de muncã se gãseau 402 internaþi al cãror termen de reþinere expirase, fiind în continuare privaþi de libertate. În penitenciare, la aceeaºi datã, se gãseau 1.199 persoane deþinute ilegal, din care 259 cu termenele de reþinere expirate, iar 940 la dispoziþia organelor M.A.I. fãrã mandate sau decizii de internare.

3. Examinând, în martie 1968, circa 7.000 de fiºe ale unor persoane internate în unitãþi ºi colonii de muncã rezultã cã mãsurile represive au fost îndreptate împotriva a 1.355 þãrani, 1.570 muncitori ºi tehnicieni, 767 învãþãtori ºi profesori, 136 medici, 166 ingineri etc. Din cele 7.000 fiºe examinate rezultã cã numai 11 persoane sunt foºti industriaºi, 15 moºieri ºi 25 foºti poliþiºti.

La dispunerea internãrii s□a avut în vedere funcþia sau apartenenþa la diferite organizaþii, fãrã însã a fi stabilitã în mod concret activitatea desfãºuratã de fiecare persoanã înainte ºi dupã 23 August 1944, deci fãrã a rezulta gradul de periculozitate care trebuia sã stea la baza mãsurii de internare.

Ilustrativ este urmãtorul fapt. La 1 iulie 1954 din cca. 22.000 persoane internate administrativ, numai pentru 1.600 cazuri procuratura a emis mandate de arestare ºi a început ancheta penalã împotriva lor.

Rezultã, deci, cã dovezi de vinovãþie s□au gãsit numai pentru aceste persoane. De altfel, în urma efectuãrii cercetãrilor penale care s□au încheiat în februarie 1956, numai 509 învinuiþi au fost trimiºi în judecatã, iar restul au fost puºi în libertate, cazurile fiind clasate.

4. Abuzuri s□au sãvârºit ºi anii urmãtori. Astfel, în perioada 1958□1964 au fost încadrate în locuri de muncã obligatorie un numãr de 3.658 persoane din care 1.899 þãrani, 436 muncitori, 207 profesori ºi învãþãtori, 241 funcþionari etc. Din totalul persoanelor internate în aceastã perioadã pentru un numãr de 634 nu rezultã sã fi avut antecedente politice sau manifestãri duºmãnoase.

Posibilitãþile de a stabili în mod cât mai complet ºirul abuzurilor ºi ilegalitãþilor sunt limitate de faptul cã în arhivele securitãþii statului nu se pot identifica multe documente.

Din relatãrile unor ofiþeri ce muncesc în prezent în acest sector rezultã cã în anul 1954 fostul ºef al serviciului de evidenþã, colonel Popescu Gheorghe (Gogu), în prezent ambasador în Birmania, a ordonat distrugerea fiºelor de evidenþã pentru aproximativ 17.000 persoane ce au fost internate administrativ. Ca urmare, dosarele în arhiva Securitãþii nu se pot gãsi decât cu mari greutãþi.

Abuzuri grave s□au sãvârºit ºi în ce priveºte regimul de detenþie, cel alimentar, asistenþa sanitarã, probleme ce fac însã obiectul materialului documentar privind crimele comise de fosta colonie de muncã „Salcia".

IV. Actele normative ce au reglementat fixarea domiciliului obligatoriu au contravenit prevederilor constituþionale ºi legilor, iar unele organe ºi lucrãtori M.A.I. în aplicarea lor au comis abuzuri grave ºi ilegalitãþi.

1. În perioada anilor 1950□1960 au fost emise mai multe acte normative nepublicate □ decrete ale Prezidiului Marii Adunãri Naþionale ºi Hotãrâri ale Consiliului de Miniºtri □ care au reglementat fixarea domiciliului obligatoriu pentru diferite categorii de persoane.

Astfel, prin art. 6 din H.C.M. nr. 1554 din 26 octombrie 1950 s□a prevãzut cã Ministerul Afacerilor Interne va putea, prin decizie, sã dispunã mutarea din centrele aglomerate a oricãror persoane ce nu□ºi justificã prezenþa în aceste centre, precum ºi din orice localitate a acelor care, prin manifestãrile lor faþã de poporul muncitor, dãunează construirii socialismului ºi sã li se stabileascã domicilii obligatorii în orice localitate.

Prin H.C.M. nr. 344 din 15 martie 1951 se dã o altã redactare art. 6 din H.C.M. 1554/1950 fãrã a□i afecta conþinutul.

Prin art. 6 din H.C.M. nr. 1554 din 22 august 1952 se pre-

vede stabilirea domiciliului obligatoriu pentru elementele duº-mãnoase ºi suspecte din oraºe ºi centre muncitoreºti în locurile fixate de guvern. De aceastã datã se fac anumite precizãri în legãturã cu categoriile de persoane care urmeazã sã facã obiectul acestei mãsuri administrative, modul de punere în aplicare prin organele care se vor crea în acest scop la nivelul regiunilor ºi al conducerii M.A.I., precum ºi sancþiuni penale pentru acei care vor pãrãsi domiciliul obligatoriu sau vor refuza sã muncească în condiþiile ºi locul destinat.

Dispoziþii sancþionatoare în sensul celor de mai sus au fost prevãzute ºi printr□un decret al Prezidiului Marii Adunări Naþionale, fãrã numãr ºi datã, semnat de preºedintele ºi secretarul Prezidiului.

Prin H.C.M. nr. 337 din 11 martie 1954 se abrogã H.C.M. nr. 1554/1952, dispunându□se, în aliniatul III, cã: „Ministerul Afacerilor Interne va stabili domiciliul obligatoriu acelor elemente care la expirarea pedepsei executate în închisori sau lagãre, dovedesc cã nu s□au reeducat ºi prezintã pericol deosebit pen-tru securitatea statului.

În art. IV al sus□menþionatei hotãrâri se stabileºte pentru prima datã durata domiciliului obligatoriu (6 luni □ 5 ani) ºi se menþionează localitãþile în care se va executa aceastã mãsurã. În art. V se menþine sancþiunea penalã pentru pãrãsirea domiciliului obligatoriu însã cu trimitere la Decretul nr. 77/1954.

La 12 februarie 1957 prin H.C.M. nr. 237 se completează art. III din H.C.M. nr. 337/1954, adãugându□se un aliniat care prevede: „De asemenea, Ministerul Educaþiei Afacerilor Interne va putea stabili domiciliul obligatoriu ºi celor care prin faptele sau manifestãrile lor primejduiesc sau încearcã sã primejduiascã regimul de democraþie popularã”.

La 2 august 1960, prin H.C.M. nr. 1108 se modificã din nou pct. IV din HCM nr. 337/1954 prin aceea cã locurile de executare a domiciliului obligatoriu se reduc la numai patru comune.

2. Desigur cã, aºa cum s□a arãtat ºi anterior, în perioada ce

face obiectul actelor normative menþionate, mãsura domiciliului obligatoriu s□a impus faþã de o seamã de persoane care, prin poziþia lor socialã ºi activitatea politicã desfãºuratã în trecut, prezentau un pericol pentru ordinea socialã ºi de stat.

Totuºi, din examinarea actelor normative respective rezultã cã ele, prin conþinutul lor, contravin unor prevederi constituþionale ºi altor legi. Astfel, atât Constituþia din anul 1948, cât ºi cea din anul 1952 prevedeau garanþii în legãturã cu libertatea persoanei ºi inviolabilitatea domiciliului. Ori multe din dispoziþiile actelor normative arãtate încalcã în mod grav aceste garanþii constituþionale.

Dacã situaþia impunea luarea unor mãsuri de siguranþã, legislaþia noastrã (art. 76 din Codul Penal) conþinea prevederi cu privire la interdicþia unor persoane de a se afla în anumite localitãþi.

Caracteristic actelor normative □ H.C.M. nr. 1154/1950, 344/1951, 1554/1952 □ este faptul cã ele conþineau enunþãri generale, nu determinau precis categoriile de persoane împotriva cãrora se acorda dreptul organelor M.A.I. de a dispune luarea acestei mãsuri administrative ºi nici mãcar nu prevedea durata de timp pe care se poate lua o asemenea mãsurã.

Aceasta a creat posibilitatea unor organe M.A.I. sã acþioneze în mod arbitrar, sã comitã abuzuri grave ºi ilegalitãþi în dauna libertãþilor cetãþeneºti.

Începând din anul 1949 ºi pânã la apariþia H.C.M. 1154/1950, organele M.A.I. au luat mãsura de fixare a domiciliului obligatoriu ºi de dislocare a unui numãr mare de persoane, fãrã sã existe un act normativ în acest sens □ situaþia lor legalizându□se într□o oarecare mãsurã abia prin aceastã hotãrâre.

Din evidenþa organelor de Securitate rezultã cã în perioada anilor 1949□1964 au fost dislocate ºi li s□a stabilit domiciliul obligatoriu unui numãr de cca. 60.000 persoane, dintre care:

□ moºieri cca. 2.000 familii cu aproximativ 3.000 persoane;

□ din zona de frontierã circa 10.099 familii cu aproximativ

43.891 de persoane;

□ alte categorii □ circa 13.052 persoane.

Precizãm cã nu s□a putut stabili cu exactitate numãrul persoanelor dislocate ºi cu domiciliul obligatoriu, deoarece în perioada respectivã nu a existat un organ care sã þinã evidenþa acestor persoane.

Din examinarea unui numãr de 2.285 dosare ale persoanelor care au avut domicilii obligatorii a rezultat cã aceastã mãsurã s□a luat faþã de un numãr de 512 persoane pe timp nelimitat, încãlcându□se astfel dispoziþiunile H.C.M. nr. 337/1954 care prevedeau fixarea domiciliului obligatoriu pe o perioadã de la 6 luni la 5 ani. S□a constatat, de asemenea, cã din numãrul menþionat de dosare în 23 cazuri mãsura stabilirii domiciliului obligatoriu s□a luat faþã de membrii de partid ºi UTC, dintre care pentru 10 persoane pe termen nelimitat.

3. Nici unul din actele normative care au reglementat luarea mãsurii de fixare a domiciliului obligatoriu nu conþine prevederi cu privire la posibilitatea unei cãi de atac din partea celor ce se considerau neîndreptãþiþi ºi nici un organ competent sã soluþioneze asemenea situaþii.

Mai mult, prin alineatul ultim punctul 11 din H.C.M. 1554/1952 se prevedea expres: „Dupã aprobarea comisiei M.A.I. hotãrârea rãmâne definitivã ºi prin decizia acestei comisii ea va fi dusã la îndeplinire de cãtre organele competente”.

Concepþia întregii noastre legislaþii consacrã principiul dreptului la apãrare ºi la petiþie împotriva hotãrârilor sau actelor ile-gale ale organelor administraþiei de stat, ceea ce prin actele normative enunþate mai sus s□a încãlcat în mod evident.

4. Un alt aspect de nelegalitate îl constituie ºi stabilirea de sancþiuni penale □ prin hotãrâre a Consiliului de Miniºtri □ împotriva acelora care pãrãsesc domiciliul obligatoriu sau a acelora care refuzã sã muncească în condiþiile ºi locul destinat, întrucât aceasta nu era de competenþa Consiliului de Miniºtri. De asemenea, s□a încãlcat principiul gradãrii pedepsei

prevãzut de art. 23 pct. 1 din Codul Penal.

Astfel, la art. 9 din H.C.M. 1554/1952 s□a prevãzut cã toþi cei care pãrãsesc domiciliul obligatoriu vor fi trimiºi în judecatã, fiind pasibili de pedeapsã de la 15 la 20 ani închisoare, iar în art. 10 al aceleiaºi hotãrâri se stabileºte cã cei ce refuzã sã muncească în condiþiile ºi locul de muncã destinat, vor fi pedepsiþi cu închisoare corecþionalã de la 3 la 5 ani.

Pedepsele prevãzute, în raport cu pericolul social al faptei, erau excesiv de aspre, depãºind cu mult maximum general de 12 ani închisoare corecþionalã stabilit la art. 22 din Codul Penal, pentru delicte.

De menþionat cã pentru infractorii aflaþi în executarea unei pedepse, în caz de evadare, pedeapsa prevãzutã la art. 297 din Codul Penal este de la 3 la 6 luni închisoare corecþionalã.

V. Organele de miliþie au procedat la internarea unor persoane în colonii de muncã ºi la fixarea de domicilii obligatorii

Din materialele existente la arhiva Securitãþii statului rezultã cã ºi organele de miliþie au procedat la internarea unor persoane în colonii de muncã ºi la fixarea de domicilii obligatorii. Aceste mãsuri au fost luate de cãtre Direcþia Generalã a Miliþiei, iar apoi au fost „ratificate” prin ordinul ministrului Afacerilor Interne nr. 838/1952. Menþionãm cã abuzurile sãvârºite de organele de miliþie sunt de aceeaºi naturã ºi gravitate ca ºi cele expuse anterior în prezentul material.

Astfel, ºi organele de miliþie au dispus, în mod ilegal, reþinerea a numeroase persoane în vederea internãrii lor în colonii de muncã, au þinut în locurile de detenþie multe persoane pentru termenul de executare a mãsurii administrative a internãrii, ºi au luat în mod neîntemeiat mãsura dislocãrii unor familii. Ilustrativ în sensul celor de mai sus este ºi referatul din 7 august 1953 al Procuraturii generale.

VI. Procuratura generalã are o importantã rãspundere pentru abuzurile ºi ilegalitãþile sãvârºite

O rãspundere importantã pentru abuzurile ºi ilegalitãþile sãvârºite revine Procuraturii generale care, începând cu anul 1958, prin reprezentantul sãu procurorul general adjunct Bucºan Gheorghe a participat în comisia M.A.I. pentru internãri administrative. Prin faptul cã fãrã o verificare temeinicã a fiecãrui caz a semnat deciziile de internare, reprezentantul procuraturii a comis el însuºi abuzuri, dar în acelaºi timp, a încurajat organele M.A.I sã sãvârºeascã ilegalitãþi sub acoperirea procuraturii.

Este adevãrat cã procuratura a fost împiedicatã de organele M.A.I. sãºi exercite atribuþiile legale, prin faptul cã nu i sau comunicat actele pe baza cãrora se luau mãsuri administrative ºi prin aceea cã nu i sa permis accesul decât în locurile de deþinere a infractorilor de drept comun. Dar, Procuratura generalã a dovedit teamã în a sesiza conducerea partidului despre neregulile grave constatate de organele sale în anii 1953 ºi 1956 ºi nu a militat cu consecvenþã pentru respectarea legilor.

În anul 1953, în câteva rânduri, Procuratura generalã a solicitat Direcþiei Generale a Miliþiei sãi punã la dispoziþie actele normative pe baza cãrora miliþia lua mãsura internãrii administrative. Sistematic D.G.M. a rãspuns negativ, iar când generalul mr. Drãgan Ilie, fost locþiitor al ªefului Direcþiei Generale a Miliþiei, a comunicat Procuraturii generale cã în viitor nu va mai da nici un rãspuns în scris, procuratura a renunþat la orice intervenþie.

Teama manifestatã de organele procuraturii sa menþinut ºi ulterior, iar când unii procurori au dovedit fermitate, organele M.A.I. nu au executat dispoziþiunile pe care aceºtia le dãdeau în virtutea legii.

* *
*

1. Faþã de cele expuse apreciem cã este necesar ca toate decretele, hotãrârile Consiliului de Miniºtri ºi orice alte acte normative prin care s□au reglementat mãsurile administrative care au fãcut obiectul acestui material documentar sã fie abrogate.

2. De asemenea, considerãm cã este necesar sã se instituie o comisie formatã din reprezentanþi ai Procuraturii Generale, Ministerului Justiþiei, Consiliului Securitãþii Statului, Ministerului Afacerilor Interne ºi Ministerului Muncii care sã analizeze ºi sã facã propuneri cu privire la eliberarea de acte de vechime în muncã pentru persoanele împotriva cãrora au fost luate mãsuri administrative de internare în unitãþi, colonii ºi locuri de muncã obligatorie.

Consiliul Securitãþii Statului
Preºedinte,
Ion Stãnescu

Vicepreºedinte al Consiliului Securitãþii Statului,
General□maior,
Constantin Stoica

Membru al Consiliului Securitãþii Statului,
ªeful Direcþiei de Anchete Penale,
Colonel Filimon Ardeleanu

ªeful Direcþiei Învãþãmânt,
Colonel Iulian Vlad

Locþiitorul ªefului Serviciului Evidenþa Operativã,
Lt. colonel Iordache Breahnã

Anchetator Penal de Securiate,
Lt. colonel Vasile Cãmui

NOTÃ PRIVIND INTERNAREA UNOR PERSOANE PRIN MÃSURI ADMINISTRATIVE ÎN UNITÃÞI, COLONII ªI LOCURI DE MUNCÃ OBLIGATORIE

Din examinarea unor documente existente la fondurile de arhivã ale Securitãþii statului a rezultat cã între anii 1950□1954 organele Ministerului Afacerilor Interne, în baza unor acte normative nepublicate □ decrete ale Prezidiului Marii Adunãri Naþionale ºi hotãrâri ale Consiliului de Miniºtri □ au luat mãsura administrativã a internãrii în unitãþi, colonii ºi locuri de muncã obligatorie faþã de un numãr de circa 22.000 persoane, iar în anii 1958□1961, faþã de încã 4.000 de persoane.

Decretele ºi hotãrârile care au reglementat mãsura internãrii administrative erau neconstituþionale, prin faptul cã încãlcau în mod grav libertãþile cetãþeneºti ºi inviolabilitatea consiliului, garantate prin constituþiile în vigoare.

Textele actelor normative, prin felul în care au fost redactate, au dat asemenea competenþã organelor M.A.I. încât acestea, practic, puteau dispune mãsura internãrii administrative pentru oricine, în mod cu totul arbitrar.

Caracterul nelegal al unora din aceste acte normative rezultã ºi din faptul cã unele nu au numãr ºi data de emitere, de unde se vede cã nu urmau calea legalã de elaborare ºi nici nu au fost date pentru a fi cunoscute ºi de cãtre alte organe componente.

Iniþiativa emiterii lor a aparþinut ministrului Afacerilor Interne, iar aprobarea a fost datã, dupã caz, de primul secretar al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, de preºedintele Consiliului de Miniºtri ori de preºedintele Marii Adunãri Naþionale. Acest sistem de lucru, cât ºi faptul cã ministrul Afacerilor Interne se simþea rãspunzãtor numai în faþa anumitor persoane, a creat posibilitatea sã se comitã ilegalitãþi ºi abuzuri grave, punând conducerea de partid ºi de

stat în faþa unor fapte împlinite.

În consecinþã, un numãr mare de persoane, îndeosebi þărani care nu voiau sã se înscrie în G.A.C. sau în întovărãºiri, ori nu puteau sã□ºi predea cotele, erau socotiþi „instigatori" sau „nesupuºi" ºi internaþi administrativ, aducându□se prin aceasta prejudicii mari alianþei dintre clasa muncitoare ºi þărãnime.

Împotriva măsurilor administrative de internare nu s□a prevăzut nici o cale de atac la un alt organ care să verifice legalitatea ºi temeinicia luării acestor măsuri, ceea ce era în flagrantă contradicþie cu prevederile Constituþiei referitoare la dreptul de apărare.

Ulterior, pentru a putea fi acoperite unele abuzuri, organele M.A.I. au eliberat adeverinþe de recunoaºtere a vechimei în câmpul muncii pe perioada deþinerii administrative, fără a exista un act normativ care să dea competenþa necesară.

Dacă pe planul reglementării juridice nu s□a þinut seama de prevederile legale ºi constituþionale, cu atât mai mult s□au săvârºit numeroase abuzuri în aplicarea acestor dispoziþii ilegale.

Astfel, deºi Decretul nr. 6/1950 stabilea perioada de internare administrativă de la două luni la cinci ani, au fost numeroase cazuri când măsura a fost luată pe o durată mult mai mare. Spre exemplu, Gheorghiu Traian din Iaºi a fost internat administrativ timp de 7 ani, măsură de altfel complet nejustificată faþă de activitatea democratică ºi antifascistă desfãºurată timp îndelungat de către acesta.

Au fost dese cazuri când cei interesaþi erau reþinuþi în locurile de muncă pe perioade mult mai mari decât cele stabilite de conducerea M.A.I., prin aceasta amplificându□se abuzul iniþial.

Sesizându□se de aceste abuzuri, Procuratura Generală a efectuat un sondaj în anul 1953. Cu acest prilej s□a constatat că, în aproape toate coloniile de muncă se găseau persoane deþinute în mod ilegal. În martie 1953, numai la colonia de

muncã „Peninsula” se gãseau 2.293 persoane în aceastã situaþie, iar în iulie 1953 circa 1.500.

În loc sã se ia mãsurile necesare pentru restabilirea ilegalitãþii, procurorul general adjunct Voitinovici Alexandru, care a efectuat sondajul, a fost înlãturat din funcþie pentru acest fapt.

Examinându-se prin sondaj un numãr de 1.500 dosare aparþinând persoanelor care au fãcut obiectul mãsurilor de mai sus, se constatã cã aproape în toate cazurile reþinerea s-a fãcut fãrã formele prevãzute de lege. Ulterior se iniþiau proiecte de hotãrâri ºi decrete prin care se urmãrea localizarea mãsurilor luate. De asemenea, a rezultat cã aproape toate dosarele nu conþin documentaþia necesarã care sã ateste motivele pentru care persoanele în cauzã au fost private de libertate de la 12-84 luni.

Aplicarea mãsurilor de internare în locuri de muncã obligatorie nu era determinatã de gradul de periculozitate al persoanelor respective, ci de cererile de a asigura forþa de muncã specialã la canalul Dunãrea-Marea Neagrã, gospodãriile agricole ale Ministerului Afacerilor Interne, ºantiere de construcþii. Simpla apartenenþã la o organizaþie burghezã, la aparatul de poliþie ºi siguranþã ºi altele, a constituit motivul de internare nu numai a persoanelor în cauzã, ci ºi a rudelor acestora.

Posibilitãþile de a stabili în mod cât mai complet ºirul abuzurilor ºi ilegalitãþilor sunt limitate de faptul cã în arhivele Securitãþii statului nu se pot identifica multe documente. Din relatãrile unor ofiþeri care muncesc în prezent în acest sector rezultã cã în anul 1954 fostul ºef al Serviciului de evidenþã, colonel Popescu Gheorghe (Gogu), în prezent ambasador în Birmania, a ordonat distrugerea fiºelor de evidenþã pentru aproximativ 17.000 persoane ce au fost internate administrativ. Ca urmare, dosarele în arhiva Securitãþii statului nu se pot gãsi decât cu mare greutate.

Din materialele existente la arhiva Securitãþii statului rezultã cã ºi organele de miliþie au procedat la internarea unor per-

soane în colonii de muncă. Aceste măsuri au fost luate de către Direcþia generală a miliþiei, iar apoi au fost „ratificate" prin ordinul ministrului Afacerilor Interne nr. 838/1952. Menþionăm că abuzurile săvârºite de organele de miliþie sunt de aceeaºi natură ºi gravitate ca ºi cele expuse anterior în prezentul material.

Răspunderea pentru ilegalitãþile ºi abuzurile comise aparþine în principal ministrului Afacerilor Interne □ tov. Alexandru Drăghici □ deoarece în þara noastră, în acea perioadă, nu au fost suspendate garanþiile constituþionale care să justifice luarea unor măsuri de asemenea proporþii ºi cu astfel de consecinþe.

O răspundere importantă pentru abuzurile ºi ilegalitãþile săvârºite de către organele M.A.I. revine ºi Procuraturii generale, care, începând cu anul 1958, prin reprezentantul său □ procurorul general adjunct Bucºan Gheorghe □ a participat în comisia M.A.I. pentru internări administrative. Prin faptul că □ fără o verificare temeinică a fiecărui caz □ a semnat deciziile de internare, reprezentantul procuraturii a comis el însuºi abuzuri, dar, în acelaºi timp, a încurajat organele M.A.I. să săvârºească ilegalitãþi sub acoperirea procuraturii.

* *
*

1. Faþă de cele prezentate apreciem că este necesar ca toate decretele, hotărârile ºi orice alte acte normative prin care s□au reglementat măsurile administrative care au făcut obiectul acestui material □ să fie abrogate.

2. Având în vedere că un număr mare de persoane ce au fost internate administrativ se adresează organelor superioare de partid ºi de stat, pentru a obþine adeverinþe de vechime în câmpul muncii pentru perioada în care au fost deþinute, considerăm că este necesar să se creeze o comisie, formată din reprezentanþi ai Procuraturii Generale, Ministerului Justiþiei, Consiliului Securităþii Statului, Ministerului Afacerilor Interne ºi Ministerului Muncii, care să analizeze ºi să facă propuneri

pentru a se gãsi o reglementare legalã.

NOTÃ PRIVIND STABILIREA DOMICILIULUI OBLIGATORIU DE CĂTRE ORGANELE M.A.I.

În anii 1950□1954, Ministerul Afacerilor Interne a luat măsura dislocării ºi stabilirii domiciliului obligatoriu pentru aproximativ 60.000 de persoane considerate periculoase pentru securitatea statului.

Din examinarea unui număr de 2.300 dosare ale persoanelor care au avut domicilii obligatorii, a rezultat că această măsură s□a luat faþă de 512 persoane pe timp nelimitat, încălcându□se astfel dispoziþiunile legale (H.C.M. nr. 337/1954) care prevedeau fixarea domiciliului obligatoriu pe o perioadă de la 6 luni la 5 ani. S□a constatat, de asemenea, că din numărul menþionat de dosare în 23 cazuri măsura stabilirii domiciliului obligatoriu s□a luat faþă de membrii de partid, dintre care pentru 10 persoane pe termen nelimitat.

Ca ºi în cazul internărilor administrative, nici unul din actele normative care au reglementat luarea măsurii de fixare a domiciliului obligatoriu nu conþin prevederi cu privire la posibilitatea unei căi de atac din partea celor ce se considerau neîndreptăþiþi ºi nici un organ competent să soluþioneze asemenea situaþii.

Un aspect grav de nelegalitate îl constituie stabilirea de sancþiuni penale □ prin hotărâre a Consiliului de Miniºtri □ împotriva acelora care părăsesc domiciliul obligatoriu, sau a acelora care refuză să muncească în condiþiile ºi locul destinat, întrucât aceasta nu era de competenþa Consiliului de Miniºtri. Astfel, la art. 9 din H.C.M. 1554/1952 s□a prevăzut că toþi cei care părăsesc domiciliul obligatoriu vor fi trimiºi în judecată, fiind pasibili de pedeapsă de la 15 la 20 ani închisoare, iar în art. 10 al aceleiaºi hotărâri se stabileºte că cei ce refuză să muncească în condiþiile ºi locul de muncă destinate vor fi pedepsiþi cu închisoare corecþională de la 3 la 5 ani.

Pedepsele prevãzute, în raport cu pericolul social al faptei, erau excesiv de aspre, depãºind cu mult maximum general de 12 ani închisoare corecþionalã prevãzut în Codul Penal pentru delicte.

De menþionat cã pentru infractorii aflaþi în executarea unei pedepse, în caz de evadare, pedeapsa prevãzutã în Codul Penal este de numai 3 pânã la 6 luni închisoare.

La propunerea Consiliului Securitãþii Statului, conducerea partidului a aprobat în ianuarie□februarie 1968 ridicarea restricþiilor domiciliare la toþi cei care se mai aflau cu domiciliu obligatoriu.

NOTÃ PRIVIND COMPONENÞA COMISIILOR DE PROCEDURÃ DE URMAT ÎN VEDEREA INTERNÃRII UNOR PERSOANE ÎN UNITÃÞI, COLONII, LOCURI DE MUNCÃ OBLIGATORIE aI ÎN FIXAREA DOMICILIULUI OBLIGATORIU

Internarea persoanelor în unitãþi de muncã, potrivit art. 3 din Decretul nr. 6/1950 se fãcea prin Decizia Ministerului Afacerilor Interne.

Prin ordinul nr. 100 Cabinet din 3 aprilie 1950 s□au dat instrucþiuni regiunilor de securitate de modul cum sã facã propuneri fostei Direcþii Generale a Securitãþii Statului, pentru arestarea ºi trimiterea în unitãþi de muncã a celor care se încadrau în prevederile ordinului menþionat.

Ca urmare, fostele regiuni de securitate înaintau dosarul persoanei în cauzã cu propuneri pentru internarea în unitãþi de muncã (între 6 luni ºi 2 ani) la fosta Direcþie a VIII□a □ Biroul Unitãþi de Muncã □ condus de fostele lt. Drãgãnescu Elena ºi lt. Mateescu Ella.

Biroul Unitãþi de muncã întocmea tabele nominale care cuprindeau datele de stare civilã, conþinutul pe scurt al materialului existent în dosar ºi propunerea pentru timpul de internare fãcutã de regiune.

Tabelele erau prezentate spre aprobare fostului ministru adjunct al Afacerilor Interne, Pintilie Gheorghe, sau fostului general maior Nicolschi Alexandru, care fixau termenul de internare în unitãþi de muncã pentru fiecare persoanã în parte.

Pe baza acestor tabele ºi a ordinului rezolutiv se întocmeau decizii colective care erau semnate de aceleaºi persoane.

Astfel, au fost semnate deciziile de internare în unitãþi de muncã, emise din ianuarie 1950 pânã în luna august 1952, ce se gãsesc în dosarele fond operativ nr. 40, vol. II, III ºi IV; dos. nr. 47, vol. 28 ºi dos. nr. 48, vol. 10.

Acest mod de lucru s□a practicat pânã la apariþia H.C.M. nr. 1554 din 22 august 1952, prin care unitãþile de muncã înfiinþate pe baza Decretului nr. 6/1950 s□au transformat în colonii de muncã.

Art. 4 din H.C.M. nr. 1554/1952 prevedea ca internarea în colonii de muncã sã se facã prin decizia unei comisii speciale, care va fi înfiinþatã în cadrul Ministerului Afacerilor Interne ºi care va lua hotãrâri pe baza propunerilor Direcþiei Generale a Securitãþii Statului ºi Direcþiei Generale a Miliþiei.

În baza prevederilor hotãrârii sus-menþionate, ministrul Afacerilor Interne, Alexandru Drãghici, a emis decizia nr. 744 din 25 august 1952, prin care a desemnat urmãtoarea componenþã a comisiei:

1. Ministrul adjunct □ g□ral lt. de securitate Pintilie Gheorghe □ preºedinte;
2. G□ral mr. de securitate Nicolschi Alexandru □ membru;
3. Colonel de securitate Corin Aurel □ membru;
4. Lt. col. de miliþie Erdei Iosif □ membru;
5. Maior de securitate Butika Francisc □ membru;
6. Maior de securitate Marin Vintilã □ membru;
7. Maior de securitate Eihorn Wilhelm □ membru.

Decizia sus□menþionatã mai prevedea cã Biroul unitãþii de muncã din cadrul fostei Direcþii a VIII□a va funcþiona pe lângã comisia instituitã în vederea pregãtirii, prezentãrii materialului ºi þinerii evidenþelor necesare. Biroul Unitãþi de muncã a fost

condus de fostele lt. Drãgãnescu Elena ºi lt. Mateescu Ella, care prezentau comisiei spre aprobare lucrãrile referitoare la persoanele ce urmau sã fie internate.

De menþionat este faptul cã nu în toate cazurile, comisia specialã a funcþionat în componenþa acelora ºi membri, uneori fiind cooptaþi ca membri persoane neprevãzute în decizia M.A.I. nr. 744/1952, iar în alte cazuri comisia a funcþionat cu un numãr redus de membri.

Astfel, procesul□verbal nr. 1 din 9 septembrie 1952, prin care s□a dispus internarea în colonii de muncã a unui numãr de 101 persoane, este semnat de preºedinte ºi 5 membri, în loc de 6, printre aceºtia figurând fostul ministru adjunct Alexandru Ioan ºi fostul general maior Mazuru Vladimir, care nu erau prevãzuþi în decizie. Comisia instituitã în aceea ºi componenþã, la 11 septembrie 1952 a semnat ºi procesul□verbal nr. 2 de internare în colonii de muncã a unui numãr de 410 persoane.

Au fost cazuri când comisia a funcþionat numai cu preºedinte ºi 2 membri, cum sunt cele din zilele de 27 ºi 28 octombrie 1952, cu care ocazie s□au încheiat procesele-verbale nr. 16 ºi 17, prin care s□a hotãrât internarea în colonii de muncã a unui numãr de 131 ºi respectiv 184 persoane.

În alte cazuri, deciziile de internare în colonii de muncã erau semnate de fostul ministru adjunct al Afacerii Interne Pintilie Gheorghe, fãrã a le mai prezenta spre examinare comisiei.

Astfel, numiþii Porcutan Constantin, Dimbu Vasile ºi alþii au fost internaþi în colonii de muncã pe termene de la 6 la 12 luni, pe baza deciziilor nr. 610, 611, 615 ºi 616 semnate numai de fostul ministru adjunct Pintilie Gheorghe, în calitate de preºedinte (dosar fond operativ nr. 41, vol. 31).

Au existat ºi cazuri când internarea unor persoane în colonii de muncã s□a fãcut din ordinul fostului ministru al Afacerilor Interne Alexandru Drãghici, fãrã a mai fi supuse spre aprobare comisiei speciale.

Astfel, numiþii Tabacovici Radu ºi Iovanovici Mladin au fost

POSTFAÞÃ

Am refuzat, până acum, câteva propuneri de a scrie scurte texte care să figureze la începutul sau la finele unor cărþi. Fie din comoditate, fie din rezerve privind cartea sau autorul, nu mi□a fost tocmai la îndemână o astfel de întreprindere. Dacă fac astăzi excepþie de la această „regulă" este pentru un om dintre cei puþini pentru care am un mare respect ºi o mare admiraþie. O fac pentru cineva de la care, într□o perioadă relativ scurtă de timp, am învăþat lucruri pe care le consider esenþiale. Dl. Alexandru Salcă, este, înainte de toate, un om cu destin exemplar. Având, adică, forþă de exemplu, mai ales în niºte vremuri precum acelea pe care le trăim, în care dispreþul faþă de principii, fariseismul, ofensiva pseudo□valorilor par a depăºi orice limită. Privindu□l pe acest om cu un fizic fragil, parcă nu□þi vine să crezi că a putut îndura atâtea. Cunoscându□l însă mai bine, realizezi că spiritul său a fost cel care i□a dat putere trupului. Dotat cu o fibră morală de excepþie, Alexandru Salcă a refuzat, în ciuda grelelor suferinþe încercate, să□ºi tranzacþioneze principiile. A preferat să facă închisoare politică, precum atâþia alþi români adevăraþi, decât să accepte un regim criminal, străin de sufletul românesc ºi impus cu tancurile sovietice.

La 23 de ani, exact în 6 martie 1945, ziua instalării Guvernului Groza, Alexandru Salcă a fost epurat din Uzinele „Dumitru Voina", pentru că, alături de câþiva colegi, a înfiinþat un sindicat ce se opunea celui comunist. Vreme de un an a fost nevoit să stea ascuns într□un bordei de lângă Cascada

Tamina. În 1946 s□a întors la Braºov ºi, având interdicþie la angajare, a deschis, împreunã cu câþiva prieteni, un atelier de reparaþii auto. Pentru cã ºi□a continuat activitatea anticomunistã ºi era în evidenþa „organelor" ca duºman de clasã □ în parantezã fie spus, epurarea sa fusese salutatã cu entuziasm de ziarele „Drum Nou" ºi „Scânteia" □ a fost arestat în 1948, anchetat timp de 8 luni de Securitatea din Braºov ºi condamnat, la ordinele acesteia, pentru „crima de uneltire împotriva ordinei sociale". Pânã în 1950, a fost încarcerat la Gherla, de unde a fost trimis la Canal. Deºi în 1952 condamnarea i□a expirat, i s□a mai dat o pedeapsã administrativã de doi ani, fãrã nici o motivaþie. A fost eliberat în 1954, dar nu pentru multã vreme. În 1956 a fost din nou arestat, anchetat la Braºov ºi Sibiu ºi condamnat de un tribunal militar la 20 de ani pentru „sabotaj", 10 ani pentru „uneltire" ºi 10 ani pentru „deþinere de publicaþii interzise", la care s□au adãugat alþi 10 ani de decãdere din drepturile civice. Trimis în sinistra închisoare de la Aiud, a fost eliberat cu ultimul lot de deþinuþi politici, în toamna anului 1964, în circumstanþele ºtiute □ graþiere generalã, la presiunile Occidentului. Ca atâþia alþii, din închisoare a ieºit bolnav □ anchilozat ºi cu o hepatitã viralã netratatã. A executat în total 15 ani ºi o lunã de detenþie politicã.

Am prezentat aceste repere biografice, pentru cã ele sunt coordonatele în care se înscriu cele douã volume de memorii: ***„Dãruit cu suferinþã"***, apãrut în 1998, ºi ***„În zeghe, printre sfinþi"***, scos de sub tipar în luna mai a acestui an. La ele se adaugã volumul ***„Rezistenþa în munþi ºi în oraºul Braºov. 1945□1948"***, scris împreunã cu Petre Baicu ºi apãrut în 1997, studii publicate în aproape fiecare ediþie a ***„Analelor Sighet"***, reprezentând comunicãri prezentate la „Memorialul Sighet" ºi acum, iatã, ***„Canalul"***, ce reuneºte articolele publicate în foileton, între 1990 ºi 1991, în revista braºoveanã „Replica", însoþite de date despre organizarea acestui spaþiu concentraþionar ºi actele normative ce au stat la baza înfiinþării lui.

Ceea ce dã forþã evocãrilor lui Alexandru Salcã este, cred, realul brut, fãrã veºmântul stilistic folosit de scriitorii de meserie, fãrã preþiozitãþi, fãrã intruziunea imaginarului. Se spune cã realitatea este mai puternicã, mai impresionantã decât orice ficþiune. Cãrþile semnate de Alexandru Salcã dovedesc încã o datã acest lucru. Supravieþuitor al gulagului românesc, „încãpãþânâdu□se” sã reziste bolilor care□i macinã trupul, el a gãsit puterea sã lase o mãrturie zguduitoare despre infernul roºu ºi despre cei ce i s□au împotrivit. Deºi chinurile îndurate i□ar fi dat dreptul, din nici un rând al cãrþilor sale nu rãzbate nici dorinþã de rãzbunare, nici încrâncenare, nici urã la adresa cãlãilor care ºi□au îndeplinit, cu sadism, misia de instrumente ale încercãrii de distrugere a neamului românesc. Este aceasta o mare lecþie de moralã creºtinã, pe care, din pãcate foarte puþini au înþeles□o.

Alexandru Ganea

internaþi în colonii de muncã, primul pe timp de 60 luni ºi secundul pe 36 luni (dosar fond operativ nr. 41, vol. 31 fila 76).

De asemenea, H.C.M. nr. 1554/1952 prevedea ºi stabilirea domiciliului obligatoriu pentru elementele duºmãnoase ºi suspecte din oraºe ºi centre muncitoreºti, de cãtre comisia specialã M.A.I. pe baza propunerii comisiilor regionale formate din: secretarul de partid, ºeful regiunii securitãþii statului ºi ºeful regiunii de miliþie.

În ceea ce priveºte mãsura administrativã de internare în locuri de muncã se fãcea, potrivit art. 2 din H.C.M. nr. 282/1958, prin ordinul ministrului Afacerilor Interne, la propunerea unei comisii formate din doi adjuncþi ai ministrului Afacerilor Interne ºi un locþiitor al procurorului general.

Această comisie avea următoarea componenþă:

1. General maior Bucºan Gheorghe locþiitorul procurorului general;

2. General maior Nicolschi Alexandru secretar general al Ministerului Afacerilor Interne;

3. Colonel Negrea Vasile, secretar general al Ministerului Afacerilor Interne;

 secretarul comisiei era fostul general maior Nedelcu Mihail.

Deºi H.C.M. 282/958 prevedea cã în componenþa comisiei trebuie sã fie doi adjuncþi ai ministrului Afacerilor Interne, în realitate acestea au funcþionat cu doi secretari generali ai Ministerului Afacerilor Interne.

Ulterior comisia a funcþionat numai cu doi membri ºi anume:

1. Colonel Dragoº Cojocaru, locþiitorul procurorului general;

2. General lt. Negrea Vasile, adjunct al ministrului Afacerilor Interne;

 Secretarul comisiei speciale a rãmas în continuare gl. mr. Nedelcu Mihail (dosar anchetã nr. 100125 ºi 118619).

Propunerile de internare în locuri de muncã pentru persoanele aflate în stare de libertate se fãceau de cãtre fostele direcþii regionale de securitate, care înaintau materiale

Serviciului „C” pentru a fi prezentate comisiei spre aprobare.

De asemenea, propuneri pentru încadrarea în locuri de muncã mai fãcea ºi Direcþia anchete penale, cu aprobarea conducerii M.A.I.

Pentru persoanele care urmau sã se elibereze din penitenciare se proceda în felul urmãtor:

 Direcþia generalã a penitenciarelor ºi coloniilor de muncã înainta Serviciului „C” din M.A.I. cu puþin timp înainte de eliberarea deþinutului o notã raport în legãturã cu comportarea ºi starea sãnãtãþii acestuia. Totodatã, Serviciul „C” solicita despre persoana în cauzã date în legãturã cu comportarea din perioada detenþiei Serviciului „K” de pe lângã penitenciarul respectiv.

Pe baza datelor primite, Serviciul „C” întocmea un referat prin care propunea internarea în locuri de muncã ori fixarea de domiciliu obligatoriu sau punerea în libertate a deþinutului de la caz la caz. Propunerea era aprobatã de ºeful Serviciului „C” fostul general maior Nedelcu Mihail, care ulterior prezenta toate cazurile comisiei speciale M.A.I.

Aceastã comisie la rândul ei fãcea propuneri ministrului Afacerilor Interne, în legãturã cu mãsura administrativã ce urma a se lua împotriva celor în cauzã.

Dupã ce ministrul Afacerilor Interne era de acord cu propunerile comisiei, se emitea un ordin în care erau incluse persoanele, mãsura administrativã ºi durata acesteia (dosare fond corespondenþã nr. 191, vol. 250; nr. 203, vol. 267; nr. 217, vol. 292; nr. 221, vol. 281 ºi nr. 248 vol. ...).

Dupã abrogarea prevederilor H.C.M. 1554/1952 stabilirea domiciliului obligatoriu s a fãcut în conformitate cu H.C.M. 337 din 11 martie 1954, completatã prin H.C.M. nr. 237 din 12 februarie 1957, prin decizia ministrului Afacerilor Interne.

Procedeul de lucru era similar cu cel privind persoanele ce urmau a fi internate în locuri de muncã (dosar de D.O. 2449, 2789, 3101, 2104 ºi 1495).

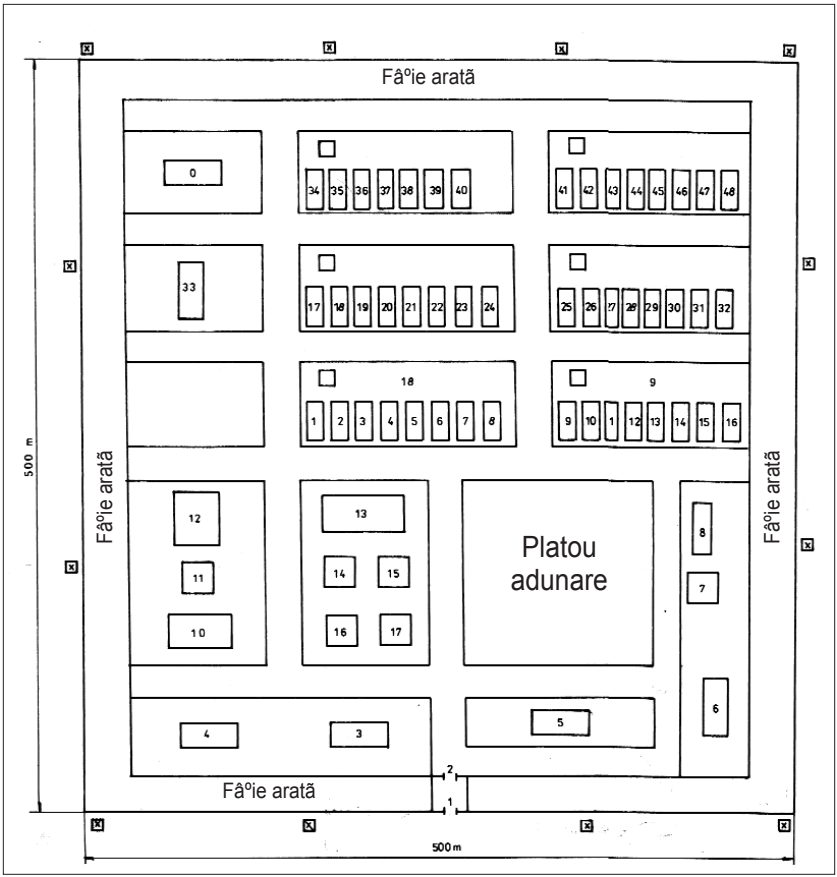

Colonia de muncã forþatã Poarta Albã, iunie 1950

Legendã:

0. Cuptor cãrãmidã; 1. Poartã; 2. Poartã; 3. Corp de gardã; 4. Baracã vorbitor; 5. Administraþie; 6. Infirmerie; 7. Baie; 8. Baracã 96; 9. Grup de barãci; 10. Magazin alimentar; 11. Magazie efecte; 12. Grup alfabetizare-reeducare; 13. Bucãtãrie; 14. Baraca 4A; 15. Baraca 3A; 16. Baraca 2 A; 17. Baraca 1 A; 18. ªir de barãci, grupate câte 8; 33. Baracã pedeapsã;

☐ WC, unul la douã barãci ☒ Prepeleac pazã

ILUSTRAÞII

Două fotografii de după eliberarea de la Canal, pe niºte legitimaþii

R.P.R
TRIBUNALUL MILITAR BRASOV
dosar 1370/49

copie - extras

SENTINTA nr.780

Astăzi 20 octombrie 1949

Tribunalul Militar Braşov s-a întrunit în şedinţa publică în scopul de a judeca pe . . . .4.Solea Alexandru din Turcheş,str.Principală, nr.19,învinuit pentru crima de uneltire contra ordinei sociale pp de art.209 pct.3 cp.

. . .

2.Solea Alexandru de 26 ani născut în comuna Căciuiu,jud.Mureş şi domiciliat în com.Turcheş - Braşov de profesie strungar - mecanic,cu 8 ani fost condamnat.

. . .

4.Solea Alexandru,născut la 24 noiembrie 1922 în comuna Căciocio,jud.Mureş de profesie strungar în fier,fiul lui Iuliu şi Veronica cu domiciliul în Braşov com.Turcheş.

In mai multe rînduri a-s întîlnit cu Dumitriu Ion care i-a povestit că a fost legionar,că a fost închis şi a evadat şi care i-a propus să cotizeze o sumă oarecare lunar pentru ajutorarea familiilor legionarilor închişi.Solea Alexandru a admis şi urma ca la 1 decembrie 1948 să dea prima cotizaţie .A primit de la Dumitriu misiunea de a urmări două persoane care se întîlneau pe Timpa,fapt ce îl interesa pe Dumitriu în cadrul mişcării legionare.

In ziua de 19 noiembrie 1948 a aflat prin Popenc B. de crima comisă de Dumitriu Ion şi a uşurat acestuia fuga din Braşov,dîndu-i sfaturi prin Popenc unde ar putea să se ascundă. A avut strînse legături cu legionarul Făină Lenuţa.

. . .

Făcînd aplicaţiunea art.20 p.III cp .103 ,104 pct.2 şi 8 cp 34,35 lit.a 1.130/1947,art.209 pct.IV cp 50,58 pct.2 şi 3 cp 304,103 cpm,cu unanimitate de voturi condamnă pe . . .
Solea Alexandru la 3 (trei) ani închisoare corecţională 4000 (patru mii) lei amendă penală,3 (trei)ani interdicţie corecţională şi 5000 (cinci)mii lei cheltuieli de judecată.
Se comută preventia în total conform art.103 cpa.
Dată şi citită în şedinţă publică astăzi 20 octombrie 1949.

Copia ; Arhiva Ministerului Apărării Naţionale

VIZAT
COMANDANTUL UNITATII MILITARE 0265,

2 ex.F.L

pentru conformitate,

Copie-extras după Sentinţa 780/20 oct. 1949 a Tribunalului Militar Braºov (facsimil)

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECȚIUNEA GENERALĂ A PENITENCIARELOR
COLOANELOR ȘI UNITĂȚILOR DE MUNCĂ

Anul 1954 luna Mai ziua 8

PENITENCIARUL Formațiunea 0841 Constanța

Bilet de Liberare Nr. 5050 1954

(pentru preveniți)

Numitul Salca Alexandru
Născut în anul 1922 luna Noembrie
ziua 24 în Comuna Căcuieni
Raionul Regiunea Mureș
de ocupațiune Strungar fer
care a fost depus ca ~~Prevenit~~ Internat de către M.A.I.

cu mandatul de arestare Nr. 195
pentru faptul de Uneltire
a fost arestat la 8-mai-1950
liberat de pe lângă adresei Nr. 195
a Ord. M.A.I.
fiind pus în Libertate
urmând a se stabili în Comuna Stalin
Str. Carpaților Nr. 64 Raionul Stalin
Regiunea Stalin

SEMNALMENTE:

Talia	165 m.
Fruntea	înaltă
Nasul	mic
Gura	mică
Bărbia	ovală
Fața	rotundă
Ochii	căprui
Părul	Cor.
Sprâncenele	Cor.
Irisul	[illegible]
Urechea	normală
Mustața	Lipsă
Semne particulare (semne, cicatrice, tatuaje, etc.)	nu are

Munca depusă în penitenciar (meseria învățată): A muncit la dif. munci manuale la canal

Numărul certificatului de calificare

Conform legilor în vigoare suntem în drept a-l folosi în muncă în Întreprinderile de Stat sau particulare.

Drept Pentru care i s'a eliberat prezentul.

DIRECTOR,

Șeful Biroului de Evidență și Cazier,

Biletul de eliberare nr. 5050/8 mai 1954 de la Canal - Formațiunea 0841 Constanța (facsimil)

Harta lagărelor şi coloniilor de pe Canal (după Ion Cârja)

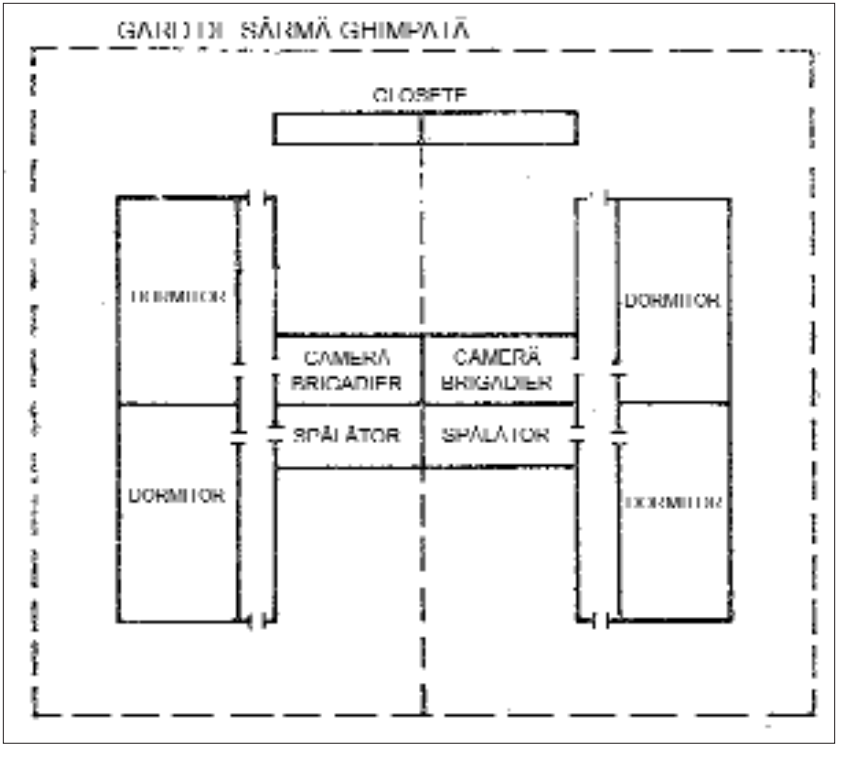

Baracă tip din universul concentraþionar dobrogean (dupã Ion Cârja)

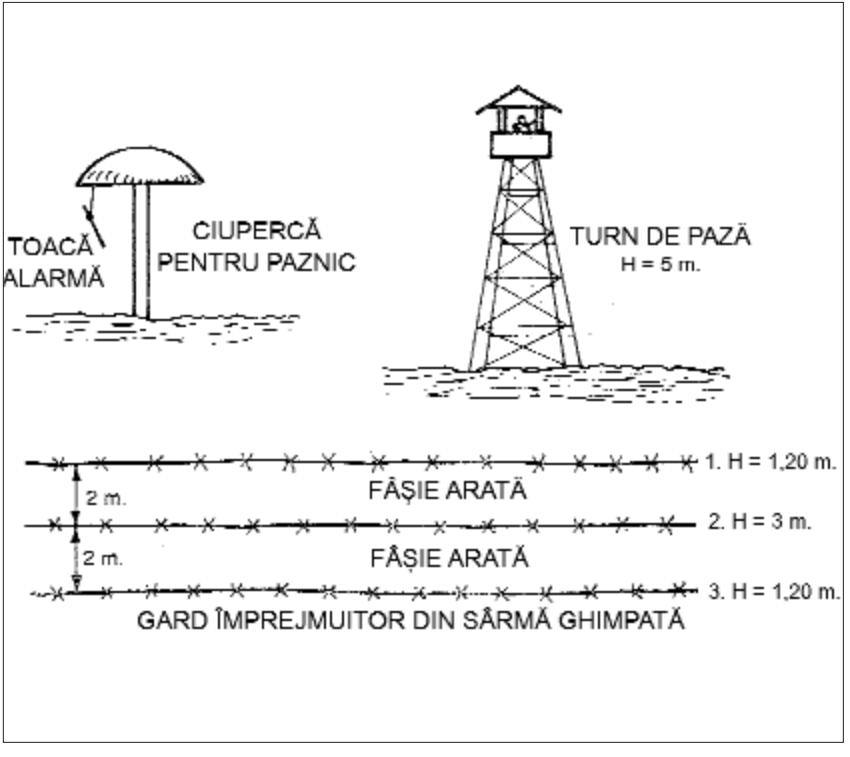

Sistemul de pazã cuprindea puncte fixe (ciuperci ºi turnuri de pazã) ºi un gard împrejmuitor triplu, cu fâºii arate (dupã Ion Cârja)